

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Karolina Sandgren

En gammal lagstiftning i ny kostym?

En rättslägesanalys med särskilt fokus på
domstolarnas tolkning och tillämpning av brottet
olaga integritetsintrång

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Sverker Jönsson

Termin: VT 2023

Innehåll

Summary	4
Sammanfattning	5
Förord	6
Förkortningar.....	7
1 Inledning.....	8
1.1 Bakgrund	8
1.2 Syfte och frågeställningar.....	9
1.3 Forskningsläge.....	10
1.4 Metod och material.....	10
1.4.1 Rättsdogmatisk del	10
1.4.2 Empirisk undersökning	11
1.4.2.1 Kvalitativ respektive kvantitativ analys	13
1.4.3 Rättsanalytisk del	13
1.4.4 Disposition	14
1.4.5 Avgränsningar	14
2 Bakgrund.....	16
2.1 Inledning.....	16
2.2 Vad är personlig integritet?	16
2.3 Gällande rätt till skydd för den personliga integriteten före den 1 januari 2018	19
2.3.1 Förtal	19
2.3.2 PUL	21
2.3.3 Kränkande fotografering.....	23
2.4 Behovet av en reformering	24
2.5 Gränsen mellan det straffbara och det straffria området	25
3 Brottet	27
3.1 Olaga integritetsintrång	27
3.2 Rekvisit.....	27
3.2.1 Spridning.....	28
3.2.2 Uppgifter som hör till den privata sfären.....	29
3.2.3 Ägnad att medföra allvarlig skada	30
3.2.4 Försvärligt med hänsyn till syftet och övriga omständigheter	30
3.3 Kort om åtalsförutsättningar.....	31

3.4	Praxis	31
3.4.1	NJA 2020 s. 273 – instagrabilden	31
3.4.2	NJA 2020 s. 917 – bilderna som låg kvar	34
4	Domstolarna	36
4.1	Inledning	36
4.2	Hur många är fler än ett fåtal? - En bra fråga!	37
4.3	Spridningen har inte ansett vara försvarlig.....	38
4.4	Tingsrätternas bedömning av material som integritetskränkande.....	40
4.5	Diskussion	45
5	Analys.....	47
5.1	Inledning	47
5.2	Mörkertalen – fallen som aldrig prövas.....	47
5.3	Behovet av ytterligare praxis.....	49
5.3.1	Sharenting	50
5.3.1.1	Sveriges första sharenting-mål	51
5.3.2	TikTok-trenderna	54
5.4	Är lagstiftningen redan föråldrad?.....	54
5.5	Fyller lagstiftningen den tänkta funktionen och har det straffbara området utvidgats?	55
5.6	En gång publicerat, alltid publicerat.....	57
5.7	Brottskonkurrens	58
5.8	Slutsats.....	58
6	Avslutande reflektioner.....	60
	Källförteckning	63

Summary

The crime of unlawful invasion of privacy took effect in Swedish legislation January 1st 2018 and was introduced as part of the political work to modernize Swedish criminal law to be able to meet the legal challenges in our increasingly digitized society in a more satisfactory way. The rise of the Internet has had positive as well as negative consequences, for individuals as well as for the democratic society at large. The new era of communication and information dissemination has entailed obvious risks for violation of the privacy of individuals to a significantly greater extent than was previously possible.

However, the criminal laws protection of personal integrity cannot and should not be absolute. All regulations aimed at protecting the individual's personal integrity are based on a solid belief that each individual has the right to respect for his or her dignity as well as the right to self-determination. At the same time, opposing interests such as freedom of expression and the free formation of opinions should not be restricted to a greater extent than necessary.

The previous legislation to protect personal integrity was outdated, but had by a developed practice been able to apply on situations that may arise in society today, such as the spread of privacy-infringing material on the internet.

Precedents regarding illegal invasion of privacy has been poor on the part of the Swedish Supreme Court. Only two cases has been tried by the Supreme Court since crime took effect, both in 2020. According to a study I have made of more than 500 cases from the lower courts, the usage of the crime in the lower courts are diffuse, inconsistent and uncertain, and I believe that the legal situation is in great need of clarification through precedents on many points. The assessment of intent needs to be clarified, as well as the propriety of dissemination and it would be desirable to have precedents that deal with more types of material, to clarify the actual boundaries of the punishable area. Only a few of the rulings in my study deal with other material than that with sexual and/or nude content, which is unfortunate as the legislation allows for a much wider use of the regulation.

According to the legal situation in the lower courts today, illegal invasion of privacy is limited to mainly deal with such material that could already be punishable by, for example, the defamation regulation. In my opinion, only an expansion through precedents or additional criminalization can meet the ever-growing need to punish dissemination of particularly privacy-infringing material on the internet.

Sammanfattning

Brottet olaga integritetsintrång trädde i kraft i svensk lagstiftning den 1 januari år 2018 och infördes som en del i det politiska arbetet med att modernisera den svenska straffrätten till att på ett mer tillfredsställande sätt kunna möta de utmaningar som uppstått i vårt alltmer digitaliserade samhälle. Internets framväxt har inneburit såväl positiva som negativa konsekvenser, både för individen och för det demokratiska samhället i stort. Den nya tidens kommunikation och informationsspridning innebär också uppenbara risker för att enskilda personers integritet kan komma att kränkas i en betydligt större omfattning än vad som tidigare har varit möjligt.

Det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten kan och bör dock inte vara absolut. Alla bestämmelser som syftar till att skydda den enskildes personliga integritet grundar sig i en övertygelse om att varje individ har rätt till respekt för sin värdighet och rätt till självbestämmande. Samtidigt bör motstående intressen som yttrandefrihet och den fria åsiktsbildningen inte begränsas i större utsträckning än nödvändigt.

Den lagstiftning som tidigare fanns till skydd för den personliga integriteten var till stor del föråldrad, men hade genom praxis utvecklats till att kunna tillämpas även på sådana integritetskränkande situationer som förekommer i dagens samhälle, såsom spridning av integritetskränkande material på internet.

Praxis gällande olaga integritetsintrång har varit knapphändig från Högsta domstolens håll. Endast två fall har prövats av HD sedan brottet infördes, båda år 2020. En omfattande undersökning av över 500 underrättsavgöranden visar att tillämpningen av bestämmelsen i underrätterna är både spretig, osäker och inkonsekvent i flera avseenden och jag anser att rättsläget är i stort behov av att olaga integritetsintrång förtydligas genom praxis på ett flertal punkter. Uppsåtsbedömningen behöver klargöras, spridningsrekvisitet behöver förtydligas och framför allt vore det önskvärt med praxis som behandlar fler typer av material, i syfte att tydliggöra det straffbara områdets faktiska gränser. Endast ett fåtal av de över 500 avgöranden jag har undersökt behandlar annat material än sådant med sexuellt och/eller naket innehåll, vilket är problematiskt eftersom lagstiftningen tillåter en betydligt bredare tillämpning av bestämmelsen än den som förekommer hos underrätterna i dagsläget.

Som rättsläget i faktisk mening ser ut idag är olaga integritetsintrång begränsat till att i huvudsak gälla sådant material som redan tidigare kunde vara straffbart enligt exempelvis förtalsbestämmelsen. Enligt min mening kan bara en utvidgning genom praxis alternativt ytterligare nykriminalisering möta det ständigt växande behovet av att straffbelägga spridning av särskilt integritetskränkande material på internet.

Förord

Det är slutet av maj. Fåglarna kvittrar och den ljumma brisen som letar sig in genom den öppna altandörren doftar ljuvligt av vår. De senaste veckorna har världen exploderat i den underbara grönska som bara maj månad kan ge. Solen skiner in genom de vita, skira gardinerna vid mitt matsalsbord och solkatterna dansar lekfullt över väggen mittemot. Och här sitter jag. Vid matsalsbordet som varit min främsta arbetsplats de senaste åren. Vid matsalsbordet där jag tillbringat större delen av min vakna tid tillsammans med min trogna MacBook sedan jag började på juristprogrammet den där januaridagen för drygt sex år sedan. Här sitter jag, och kan knappt ta in att det är sant. Att det om en liten stund är dags för mig att skicka in mitt examensarbete. Att jag snart kan titulera mig jurist. Jag vet inte hur många gånger längs vägen jag har tvivlat på att jag faktiskt skulle nå hit. Att jag skulle klara det. Att jag skulle orka. Och nu sitter jag här. Vid mitt matsalsbord med min trogna MacBook och njuter av den ljumma brisen, fågelsången och den ljuvliga doften av vår. Och jag har äntligen klarat det.

Jag vill börja med att tacka min älskade familj. Novalie, Ebbe, Astrid och Elsa. Tack för att ni låtit mig vara en tråkig mamma som tentapluggat och skrivit uppsatser någonstans mellan legobyggen, nattningar, utvecklingssamtal och kurragömma. Rickard. Tack för att du finns, och för allt du gör för oss. Tack för att du dragit det tyngsta lasset på hemmaplan under mina perioder i pluggbubblan. Tack för all vabb du tagit och för att du alltid låtit mig göra det jag behöver, när jag behöver. Tack för att du (nästan) aldrig klagat och tack för att du har varit min största supporter genom den här resan. Tack lillebror för alla timmar du har lagt på att korrläsa mina arbeten, trots att du inte kan ett jota om juridik. Och mamma. Du som alltid ställer upp när det krisar. Som ordnar och donar, peppar och stöttar och löser. Tack för att du finns.

Tack alla studiekamrater som gjort tiden vid Lunds universitet så mycket roligare. Tack Ellinor som varit världens bästa bollplank, och tack Frida för att vi träffades och har kunnat peppa varandra så här på sluttampen.

Och till sist; tack Sverker. Tack för all din värdefulla feedback. Utan dig hade jag aldrig funnit mitt ”so what”.

Svängsta den 24 maj 2023.

Förkortningar

BBS-lagen	Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor
BrB	Brottsbalken (1962:700)
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Cit.	Citat
DI	Datainspektionen
EU	Europeiska unionen
F.	Och följande sida
F.f.	Och följande sidor
GDPR	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)
HD	Högsta domstolen
IJI	Institutet för Juridik och Internet
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
PUL	Personuppgiftlagen (1998:204)
SOU	Statens Offentliga Utredningar

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kvällen den 19 september 2022 börjar ett filmklipp spridas på sociala medier.¹ Klippet visar hur en mamma misshandlar sin treåriga dotter genom att bland annat stampa flickan i huvudet.² Både polis och socialtjänst får i takt med att spridningen av klippet ökar in ett stort antal anmälningar angående händelsen och kvinnans namn samt kontaktuppgifter till hennes anhöriga publiceras i olika forum tillsammans med uppmaningar om att kvinnan ska utsättas för våld. Samtidigt uppmanar polisen allmänheten att sluta sprida filmklippet på sociala medier, eftersom spridningen kan bidra till ytterligare trauma för treåriga flickan. Polisens presstalesperson uttalar också att spridningen av klippet på när flickan misshandlas kan utgöra olaga integritetsintrång.³

Ett par månader senare, den 3 november 2022, publicerar en känd svensk influencer ett videoklipp på Youtube. Klippet visar en man som ligger utslagen och blodig utanför hennes lägenhetsdörr.⁴ Klippet visar hur influencern skratrar åt mannen och låter sitt barn gå fram och peta på honom innan hon ringer till sin personliga tränare för att be om råd om hur hon ska agera angående den utslagne mannen.⁵ Klippet blir viralt och möts av massiv kritik. Flera sponsorer och företag väljer att avsluta sina samarbeten med influencern och ett flertal offentliga personer kritiserar öppet hennes agerande.⁶ Influencern blir också orosanmäld till socialtjänsten och i skrivande stund⁷ pågår en polisutredning då influencern är misstänkt för olaga integritetsintrång.⁸

Dessa två händelser fick mig att börja fundera över innebörden av brottet olaga integritetsintrång. Att det kan vara brottsligt att publicera bilder eller filmklipp på personer i utsatta situationer, såsom mannen i influencerns filmklipp, i underhållningssyfte tycks ganska rimligt. Men är det lika rimligt att tänka sig att hundratals människor skulle kunna åtalas och dömas för att ha spridit ett klipp på en liten flicka som misshandlas av sin mamma, i syfte att hjälpa flickan och synliggöra problemet? Och, om så inte är fallet, var går gränsen för vad som är brottsligt?

¹ Hjertén, Aftonbladet (2022).

² Lundmark, SVT Nyheter Blekinge (2022).

³ Hjertén, Aftonbladet (2022).

⁴ Eriksson, Aftonbladet (2022).

⁵ Palmström, Aftonbladet (2022).

⁶ Dahlgren, Aftonbladet (2022).

⁷ Den 8 februari 2023.

⁸ Jonsson, Göteborgs-Posten, (2022).

Mina funderingar väckte en nyfikenhet om brott på sociala medier i allmänhet, och olaga integritetsintrång i synnerhet, så stor att jag valde att ägna mitt examensarbete åt att undersöka just brottet olaga integritetsintrång och dess tillämpning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det rättsvetenskapliga behovet av empiriska undersökningar för att belysa rättstillämpningen i faktisk mening är enligt mig underskattat, även om förekomsten har ökat de senaste åren. Det empiriska angreppssättet har traditionellt sett ofta betraktats som mer samhällsvetenskapligt än rättsvetenskapligt, men under senare år har ökad användning av empiriskt material förespråkats av flera rättsvetenskapliga forskare. Rättsläget i faktisk mening går endast att få en rättvis bild av genom en omfattande och fullständig genomgång av underrättspraxis, vilket i dagsläget saknas på många rättsområden. Att gällande rätt i sedvanlig mening ofta kan skilja sig från gällande rätt i faktisk mening är problematiskt av flera anledningar, och är enligt mig en intressant och viktig företeelse att belysa.⁹

Syftet med den här uppsatsen är därför att undersöka och analysera hur gällande rätt i faktisk mening förhåller sig till gällande rätt i sedvanlig mening, att belysa eventuella skillnader och vilka problem skillnaderna kan innebära samt att utreda vilken effekt införandet av brottet olaga integritetsintrång har fått på det straffbara områdets räckvidd.

För att uppfylla uppsatsens syfte kommer jag fokusera på att besvara följande frågeställningar:

- Vad innebär olaga integritetsintrång och var går gränsen för vad som är att betrakta som ett olaga integritetsintrång i sedvanlig mening?
- Vad är att betrakta som ett olaga integritetsintrång i faktisk mening och föreligger det några differenser mellan gällande rätt i sedvanlig mening och gällande rätt i faktisk mening?
- Finns det några problem med domstolarnas rättstillämpning?
- Har det straffbara området utvidgats sedan brottets införande?
- Kan lagstiftningen tolkas mer extensivt och på så sätt tillämpas på framför allt fler typer av material?

⁹ Jfr. Bennet (2020) s. 40 f och Gröning (2011) s. 218 ff.

1.3 Forskningsläge

I dagsläget är forskningen, såvitt kunnat utredas, knapphändig gällande olaga integritetsintrång i annan kontext än olaga integritetsintrång som sexualbrott. Näthatsbrott i stort är dock ett omdebatterat och högst aktuellt ämne, och framför allt två personer har varit särskilt framträdande i debatten.

Mårten Schultz är en flitig debattör och opinionsbildare inom just näthatsbekämpning. Han är bl.a. grundare till och ordförande för Institutet för Juridik och Internet (IJI) och hans arbete har gett mig en väldigt värdefull inblick i den problematik som föreligger på området.

Även Ängla Pändel (f.d. Eklund) är att anse som något av en expert på området näthatt och näthatsbekämpning. Ängla Pändel driver sedan år 2015 Institutet för Juridik och Internet tillsammans med Mårten Schultz¹⁰ och hon har den senaste tiden uttalat sig flitigt i media om de tillämpningsproblem som finns angående bl.a. olaga integritetsintrång. Hennes uttalanden publiceras ofta med referens till att hon är expert i frågor gällande juridik på internet, innefattande frågor som bl.a. näthatt, hämndporr, förtal, MeToo och GDPR. Ängla Pändel har också, likt Mårten Schultz, varit ordförande för IJI.¹¹

IJI är en politiskt oberoende ideell expertorganisation som arbetar med internetrelaterade rättighetsfrågor med fokus på yttrandefrihet och integritet, vilket innefattar frågor om exempelvis spridning av kränkande material på internet och sharenting.¹² IJI står bl.a. som upphovsmakare till rapporten ”Juridiken bakom sharenting” som utgivits med stöd av Statens medieråd och som har varit väldigt värdefull vid arbetet med den här uppsatsen.

Statens medieråd har också publicerat ett flertal andra rapporter och analyser gällande effekten av nätbrott. Rapporterna gäller framför allt nätahattets effekter på barn och ungas psykiska mående, men även barn och ungas rättigheter i förhållande till sociala medier har särskilt lyfts fram.

I övrigt har dock debatten angående tillämningen av olaga integritetsintrång i annan kontext än som sexualbrott, såvitt kunnat utredas, främst förts i konventionella och sociala medier.

1.4 Metod och material

1.4.1 Rättsdogmatisk del

¹⁰ <http://www.juridikinstitutet.se>, besökt 2023-04-25.

¹¹ https://sv.wikipedia.org/wiki/Ängla_Pändel, besökt 2023-04-25.

¹² https://sv.wikipedia.org/wiki/Ängla_Pändel, besökt 2023-04-25.

För att kartlägga brottet olaga identitetsintrång i uppsatsens andra samt tredje del har jag valt att använda mig av den klassiska rättsdogmatiska metoden. Kartläggningen innebär en omfattande och detaljrik redogörelse för rättsutvecklingen inom det aktuella området samt i viss mån tolkning av gällande rätt. Med hjälp av den rättsdogmatiska metoden kommer jag göra en analys de lege lata, det vill säga tolka och systematisera gällande rätt, genom tillämpning av vedertagna rättskällor.¹³

Den rättsdogmatiska metoden utgår som regel ifrån en konkret problemställning¹⁴ och kan användas både för att framställa kritik av rättsläget samt föreslå förändringar.¹⁵ Uppsatsens andra och tredje del är i huvudsak av deskriptiv karaktär och syftar till att beskriva hur rättsläget ser och har sett ut, vilket innebär en analys de lege lata snarare än de lege ferenda: hur rättsläget borde se ut¹⁶ och kommer därför inte innehålla några förslag på förändringar. Kartläggningen i kapitel två och tre besvarar uppsatsen första frågeställning och kommer användas som underlag för analysen i uppsatsens femte del.

Jag kommer framför allt använda mig av förarbeten, praxis och lagstiftning, men i viss mån även doktrin. Jag kommer också delvis utgå ifrån olika lagkommentarer för att kartlägga brottets innebörd även om dessa traditionellt sätt inte är att betrakta som rättskällor enligt den rättsdogmatiska metoden,¹⁷ eftersom det i dagsläget inte finns så mycket doktrin att tillgå om just olaga integritetsintrång.¹⁸ Den begränsade förekomsten av relevant doktrin samt den rättsdogmatiska metodens förespråkade rättskällehierarki är också anledningen till att jag främst har valt att använda mig av förarbeten, praxis och lagstiftning under arbetet med uppsatsens andra och tredje del.

Mårten Schultz och Alexandra Sackemarks bok *Näthat – rättigheter och möjligheter* har, även om den inte refereras till i uppsatsen, fungerat som en väldigt bra inspirationskälla och gav mig en bra inledande överblick över de olika internetrelaterade kränkingsbrotten. Eftersom boken publicerades 2015, innan brottet olaga integritetsintrång trädde i kraft, har rättsläget förändrats en del sedan den skrevs och jag har därför valt att främst använda mig av annat referensmaterial under själva skrivprocessen.

1.4.2 Empirisk undersökning

Förekomsten såväl som behovet av empiri inom rättsvetenskapliga studier anses ha ökat de senaste åren¹⁹ och för att uppfylla den här uppsatsens syfte och

¹³ Sandgren (2020) s. 55.

¹⁴ Kleineman (2018) s. 23.

¹⁵ Kleineman (2018) s. 24.

¹⁶ Kleineman (2018) s. 36.

¹⁷ Kleineman (2018) s. 21 f.

¹⁸ I annan kontext än olaga integritetsintrång som sexualbrott och som ytterligare ett verktyg för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

¹⁹ Bennet (2020) s. 40 f. och Gröning (2011) s. 218 ff.

besvara dess frågeställningar hade en granskning av de traditionella rättskällorna varit otillräcklig. Att analysera effekterna av en viss rättskälla kan sägas fylla en viktig funktion inom rättsvetenskapen²⁰ och en sådan analys kan med fördel göras genom empiriska studier. Genom sådana studier kan författaren analysera och undersöka hur den faktiska rättstillämpningen förhåller sig till gällande rätt på området.²¹

Under arbetet med uppsatsens fjärde del har jag därför undersökt och sammanfatta alla hovrättsavgöranden som behandlar olaga integritetsintrång från den 1 januari 2018 till och med den 10 mars 2023, i syfte att delvis besvara uppsatsens tredje, fjärde och femte frågeställning.

Alla avgöranden överklagas dock inte till hovrätten, varför en representativ bild av rättsläget inte går att få genom enbart en granskning av hovrättsavgöranden. Det sägs förekomma en skillnad mellan gällande rätt i sedvanlig mening och gällande rätt i faktisk mening.²² Med gällande rätt i sedvanlig mening åsyftas rätten som bestäms utifrån den rättsdogmatiska metoden och med gällande rätt i faktisk mening avses i stället den rätt som tillämpas i första instans,²³ i detta fall tingsrätterna. Gällande rätt i faktiskt mening kan bara fastställas genom en genomgång av ett omfattande material från första instans.²⁴

För att få en konkret och korrekt bild av gällande rätt i faktisk mening avseende vilket material som anses utgöra ett olaga integritetsintrång och därmed kunna besvara uppsatsens andra samt delvis tredje, fjärde och femte frågeställning, har jag gått igenom alla tingsrättsavgöranden som behandlar brottet olaga integritetsintrång under tidsperioden 1 januari 2018 till och med 31 december 2022.

Tolkning av materialet i en empirisk studie kan ske genom två olika metoder; kvalitativ och kvantitativ, varav den kvalitativa metoden är vanligast förekommande inom juridisk empiri. Traditionella rättskällor, vilka bland annat innefattar prejudikat, tolkas exempelvis kvalitativt och genom en kvalitativ analys av ett empiriskt material kan frågor som hur domstolar motiverar sina ställningstaganden i domskälen, vilka överväganden som förekommer och hur en viss lagbestämmelse, rekvisit eller prejudikat tillämpas och tolkas, behandlas. En kvantitativ analys kan i stället användas för att besvara frågor om frekvens, mängd och förekomst av olika variabler.²⁵

²⁰ Sandgren (1995/96a) s. 736 ff.

²¹ Sandgren (1995/96a) s. 736 ff.

²² Sandgren (1995/96a) s. 732 och Sandgren (1995/96b) s. 1040.

²³ Sandgren (1995/96a) s. 732 och Sandgren (1995/96b) s. 1040.

²⁴ Sandgren 1995/96a) s. 732.

²⁵ Sandgren (1995/96a) s. 736 ff.

1.4.2.1 Kvalitativ respektive kvantitativ analys

Genomgången av tingsrättsavgörandena besvarar främst frågan om *vad som är att betrakta som olaga integritetsintrång i faktisk mening* med fokus på *vilken typ av material som har bedömts utgöra en kränkning av den personliga integriteten*. Resultatet kommer presenteras genom både en kvantitativ samt kvalitativ analys och kommer sedan användas som argumentationsunderlag i den efterföljande diskussionen samt i analysen i uppsatsens femte del. Med hänsyn till syftet med genomgången kommer ingen skillnad göras mellan friande och fällande domar, och alla avgöranden inkluderas i resultatredovisningen såvida domstolen har bedömt att själva materialet klassas som integritetskränkande med tillämpning av bestämmelsen om olaga integritetsintrång.²⁶

Vid genomgången av hovrättsavgörandena gjorde jag intressanta observationer gällande tillämpningen av spridnings-, försvarlighets- och uppsåtsrekvisiten, vilka jag har valt att presentera genom en kortfattad kvalitativ analys.

1.4.3 Rättsanalytisk del

I uppsatsens femte del har jag främst valt att använda mig av den rättsanalytiska metoden för att kunna analysera och besvara *huruvida det straffbara området har utvidgats i och med införandet av brottet olaga integritetsintrång, om det föreligger några differenser mellan rättsläget i sedvanlig respektive faktisk mening, om det finns några problem med domstolarnas rätts-tillämpning samt om lagstiftningen hade kunnat tolkas mer extensivt*.

Den rättsanalytiska metoden stannar, till skillnad från den rättsdogmatiska metoden, inte vid att utröna vad gällande rätt är, utan ger också utrymme för att göra en analys av den. En analys enligt den rättsanalytiska metoden kan grunda sig även i material som inte är sådant som skapar gällande rätt,²⁷ exempelvis underrätts- och myndighetspraxis, rättsliga ställningstaganden, rapporter och material från andra vetenskapliga kunskapsområden. Rättsvetenskapen kan på så vis också tillåta andra discipliners resultat i den rättsliga praktiken.²⁸

Möjligheten att använda ett variationsrikt material möjliggör en mångfacetterad och djupgående analys och den rättsanalytiska synen på argumentation som fri och rättssystemet som öppet gör att det ofta saknas ett rätt svar. Dessutom tillåter den rättsanalytiska metoden att grundläggande samhällsliga värderingar vägs in i analysen av undersökningsmaterialet och metoden är mer öppen än den rättdogmatiska, både vad gäller utrymme för värderingar och

²⁶ Se avsnitt 5.1 för en närmare beskrivning om bl.a. urvals- och sökmetod.

²⁷ Sandgren (2020) s. 53 f.

²⁸ Sandgren (2020) s. 53 f.

för kritisk analys,²⁹ vilket sammantaget gör att metoden är den bäst lämpade för uppsatsens femte del.

1.4.4 Disposition

Uppsatsen är indelad i fyra huvudsakliga delar, utöver inledande och avslutande kapitel.

Uppsatsen inleds i *kapitel två* med en bakgrundbeskrivning gällande brottet olaga integritetsintrång samt en beskrivning av hur rättsläget på området såg ut innan bestämmelsens införande.

I *kapitel tre* följer en beskrivning av själva brottet, dess rekvisit samt befintlig praxis från HD

Kapitel fyra innehåller en kvalitativ respektive kvantitativ analys av den underrättspraxis som finns gällande olaga integritetsintrång tillsammans med en kortfattad diskussionsdel.

I uppsatsens *femte* kapitel analyseras och problematiseras slutsatserna från föregående kapitel tillsammans med en rättslägesanalys samt en presentation av den problematik som föreligger på området.

Uppsatsens *sjätte* och sista kapitel knyter an till bakgrundbeskrivningen i uppsatsens inledande kapitel. Genom en kortfattad diskussion problematiseras rättstillämpningen i förhållande till de två fallbeskrivningarna i inledningens bakgrundsbeskrivning, i syfte att så att säga ”knyta ihop säcken”.

1.4.5 Avgränsningar

Med hänsyn till uppsatsens syfte och den enorma omfattning uppsatsen hade fått om den skulle behandlat alla problem gällande spridning av integritetskränkande material på internet kommer följande avgränsningar göras.

Uppsatsens syfte kan enkelt beskrivet sägas vara att granska olaga integritetsintrång begångna av privatpersoner mot andra privatpersoner på internet. Yttrandefrihetsbrott, tryckfrihetsbrott samt ansvar enligt lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen) kommer således inte att behandlas, mer än att alldeles kort omnämnas i uppsatsens analysdel.

Jag har också valt att avgränsa mitt arbete till att endast omfatta de straffrättsliga aspekterna av området och jag kommer därför inte redogöra för det

²⁹ Sandgren (2020) s 54.

civilrättsliga ansvaret som kan utkrävas vid näthatsbrott genom tillämpning av exempelvis reglerna i skadeståndslagen (1972:207) (SkL).

Uppsatsen kommer av utrymmesskäl inte heller beröra Sveriges åtaganden gentemot EU och Europakonventionen samt hur dessa har påverkat utvecklingen av den integritetsskyddande lagstiftningen.

Med hänsyn till såväl tids- som utrymmesaspekten har jag också valt att inte uttömmande beskriva alla straffbestämmelser som tidigare kunnat, och idag kan, vara aktuella att tillämpa vid spridning av integritetskränkande material på internet. Exempelvis barnpornografibrott, förolämpning, dataintrång, ofredande och sexuellt ofredande kommer jag inte att behandla i uppsatsen eftersom jag anser att dessa brott ligger längre ifrån det olaga integritetsintrångets tillämpningsområde än förtal, kränkande fotografering och brott mot personuppgiftslagen (1998:204) (PUL).

Eftersom syftet med bakgrundsbeskrivningen är att beskriva hur rättsläget såg ut innan införandet av olaga integritetsintrång kommer GDPR inte att behandlas i uppsatsen.

Jag kommer med hänsyn till tids- och utrymmesaspekten inte heller utreda eller diskutera huruvida det straffbara området har utvidgats på så sätt att andra brott, exempelvis olaga hot, i och med införandet av olaga integritetsintrång har fått ett bredare tillämpningsområde.

Fenomenet ”sharenting” hade med hänsyn till dess komplexitet kunnat utgöra ett helt examensarbete i sig. För att kunna besvara den här uppsatsens frågeställningar har jag dock nöjt mig med en kort och översiktlig beskrivning i syfte att ge läsaren en uppfattning om vad sharenting innebär och vilka problem som kan finnas med hänsyn till bestämmelsen om olaga integritetsintrång.

2 Bakgrund

2.1 Inledning

De senaste årens teknikutveckling har inneburit både möjligheter och risker för individen såväl som för det demokratiska samhället i stort. I förhållande till vad som tidigare gällde erbjuder internet idag väsentligt större möjligheter för människor att genom olika forum uttrycka sina åsikter, ifrågasätta ståndpunkter och argumentation samt väcka och bilda opinion. Utvecklingen har inneburit många uppenbara fördelar, men den nya tidens kommunikation och informations-spridning har även inneburit uppenbara risker för att enskilda personers integritet kan komma att kränkas i en betydligt större omfattning än vad som tidigare har varit möjligt. Internet möjliggör snabb informations-spridning i stor skala. Material som en gång har tillgängliggjorts på internet är svårt att få bort och internet erbjuder gynnsamma möjligheter till anonymitet samt ökade möjligheter att nå andra människor med hot och kränkningar, vilket har gjort det tidigare straffrättsliga skyddet inom dessa områden förlegat.³⁰

Samtidigt som det finns ett starkt samhällsintresse i att skydda den fria åsikts-bildningen och yttrandefriheten måste människor kunna känna en trygghet i att kunna kommunicera, förmedla nyheter och delta i samhällsdebatten och i det fria åsiktsutbytet utan att deras personliga integritets angrips. De straff-rättsliga regler som tidigare fanns till skydd för den personliga integriteten var till stor del över 50 år gamla,³¹ och samhällsutvecklingen krävde en utvidgning av det straffbara området³² såväl som en uppdatering av den i mångt och mycket ålderdomliga lagstiftningen för att på ett tydligare och mer ändamålsenligt sätt omfatta även samhällets mer nytillkomna företeelser och kommunikationsformer.³³

2.2 Vad är personlig integritet?

Ordet *integritet* kommer från det latinska *inte'gritas/i'nteger*, som betyder hel och orörd.³⁴ Den lexikaliska innebörden av integritet är ”rätt att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och att inte utsättas för personligen

³⁰ SOU 2016:7 s. 21.

³¹ Prop. 2016/17:222 s. 20.

³² SOU 2016:7 s. 20 f.

³³ Prop. 2016/17:222 s. 20.

³⁴ [https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integritet-\(helgjuten\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/integritet-(helgjuten)), besökt 2023-02-13.

störande ingrepp”³⁵. Begreppet är knutet till värde och värdighet, och kan sägas avse varje människas oförytterliga egenvärde som person.³⁶

Begreppet *personlig integritet* och dess innebörd har länge varit under diskussion, inte minst i diverse lagstiftningsärenden.³⁷ I SOU 2008:3 *Skyddet för den personliga integriteten* konstaterades det att det är svårt att ringa in begreppet personlig integritet genom en positiv och heltäckande beskrivning, eftersom det rymmer alltför många aspekter. Samtidigt konstaterades att det finns vissa särskilt viktiga moment i den personliga integriteten att ha i åtanke vid övervägning av rättighetsinskränkande åtgärder. Den enskildes privata tankar och förtroliga kommunikation med andra, den egna kroppen samt möjligheten att själv avgöra om känsliga uppgifter rörande exempelvis hälsa och sexualliv ska spridas till andra är exempel på sådana särskilt viktiga moment.³⁸

I prop. 2009/10:90 *En reformerad grundlag* uttalade Integritetsskyddskommittén att det ”Möjligen kan (...) sägas att kränkningar av den personliga integriteten utgör intrång i den fredade sfär som den enskilde bör vara tillförsäkrad och där intrång bör kunna avvisas”³⁹, och framhöll samtidigt att det knappast behövs någon djupare definition av begreppet för att en bedömning om vilka intressen som har ett särskilt starkt skyddsvärde ska kunna göras.⁴⁰ Samma sak konstaterades i prop. 2016/17:222 *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten* gällande vilka intressen som bör omfattas av ett särskilt starkt skydd mot omotiverade angrepp, och det konstaterades vidare att ”Vad som närmare inbegrips i den personliga integriteten är (...) något som kan och bör utvecklas över tid.”⁴¹

Någon entydig och allmänt accepterad definition av begreppet i den mening som avses i lagstiftningen har således inte presenterats.⁴²

Personlig integritet som begrepp förekommer inte i någon annan straffbestämmelse än just olaga integritetsintrång, varken i eller utanför brottsbalken.⁴³ Begreppet ”integritet” förekommer däremot i flera bestämmelser i brottsbalkens (1962:700) (BrB) fjärde kapitel, bl.a. i 4 kap 4 a § (grov fridskränkning alternativt grov kvinnofridskränkning), 4 kap 4 b § (olaga

³⁵ Cit. Nationalencyklopedin, <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integritet>, besökt 2023-02-13.

³⁶ Statens medicinetiska råd, *Några medicinetiska begrepp*, besökt 2022-02-13.

³⁷ Se exempelvis prop. 2016/17:222 s. 18, prop. 2009/10:80 s. 175, SOU 2007:22 s. 52, SOU 2004:20 s. 106, SOU 2002:18 s. 52, SOU 1984:54 s. 42, SOU 1970:47 s. 58, SOU 1980:8 s. 70 och SOU 1992:84 s. 187.

³⁸ SOU 2008:3 s. 245.

³⁹ Cit. Prop. 2009/10:80 s. 175.

⁴⁰ Prop. 2009/10:80 s. 175.

⁴¹ Cit. Prop. 2016/17:222 s. 18.

⁴² Prop. 2016/17:222 s. 18.

⁴³ SOU 2016:7 s. 68.

förföljelse).⁴⁴ Vad som ska förstås med en persons integritet förklaras dock inte närmare i förarbetena till någon av dessa bestämmelser.⁴⁵

I brottsbeskrivningen för sexuellt ofredande (6 kap. 10 § 2 st BrB) nämns ”personens sexuella integritet”, men inte heller i förarbetena till denna bestämmelse definieras vad begreppet innebär.⁴⁶ Författningskommentaren anger dock ett antal exempel som ger begreppet ett visst innehåll.⁴⁷

Begreppet ”personlig integritet” förekommer dock i ett stort antal författningar⁴⁸ utanför brottsbalken.⁴⁹ I många av dessa har det hänvisats till personuppgiftslagen (1998:204) (PUL) gällande tolkning av begreppet personlig integritet, eftersom 5 a § PUL innehöll en viktig avgränsning av lagens tillämpningsområde som delvis utgår ifrån begreppet personlig integritet.⁵⁰ I förarbetena⁵¹ till PUL beskriver regeringen utförligt vad som kan utgöra en kränkning av den personliga integriteten i sammanhang som rör behandling av personuppgifter.⁵² Regeringen konstaterade att det saknas en definition av begreppet personlig integritet och att det är svårt att formulera en definition som är entydig och allmänt accepterad. Att fastställa en sådan definition är knappast möjligt på ett generellt plan, varför en bedömning av vad som omfattas av det skyddsvärda området i stället bör ske på mer eller mindre kasuistisk basis, menade regeringen. Det ligger i sakens natur att tillämpning av en bestämmelse likt den föreslagna måste bygga på en intresseavvägning där den enskildes intresse av en fredad, privat sfär vägs mot motstående intressen i det enskilda fallet.⁵³ Regeringen konstaterade också att bedömningen av vad som är en kränkning inte ska göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som behandlas, utan att bedömningen också måste utgå ifrån samtliga omständigheter i det enskilda fallet, t.ex. i vilket sammanhang uppgifterna förekommer, i vilket syfte de behandlas, vilket spridning de fått eller riskerar att få samt vad behandlingen av dem kan leda till.⁵⁴

⁴⁴ SOU 2016:7 s. 68 f.

⁴⁵ SOU 2016:7 s. 69, jfr. prop. 1997/98:55 och prop. 2010/11:45.

⁴⁶ SOU 2016:7 s. 69, jfr. prop. 2004/05:45.

⁴⁷ SOU 2016:7 s. 69 och prop. 2004/5:45 s. 149.

⁴⁸ Ex. kustbevakningsdatalagen (2012:145), försäkringsrörelseförordningen (2011:257), varumärkesförordningen (2011:594), förordningen (2004:331) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet, kameraövervakningslagen (2013:460), lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning, lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet, lagen (2003:460) om etikprovning av forskning som avser människor, förordningen (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen, förordningen (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen och lagen (1996:981) om besöksinskränkningar vid viss tvångsvård.

⁴⁹ SOU 2016:7 s. 66 f.

⁵⁰ SOU 2016:7 s. 67.

⁵¹ Prop. 2005/2006:173.

⁵² SOU 2016:7 s. 67.

⁵³ Prop. 2005/2006:173 s. 26 f.

⁵⁴ Prop. 2005/2006 s. 27.

Statens medicin-etiska råd⁵⁵ definierar personlig integritet som en okränkbarhet, eller en rätt att inte bli kränkt, som innehas av alla människor. Integritet utmärks enligt rådet av att den inte upphör att existera, även om personen i fråga själv inte förmår eller är i stånd att hävda den. Begreppet personlig integritet kan vidare delas in i två undergrupper enligt rådet; fysisk och psykisk,⁵⁶ av vilka den psykiska integriteten är den som är aktuell vad gäller brottet olaga integritetsintrång enligt min bedömning. Rådet anser att begreppet personlig integritet inom medicin-etik avser t.ex. skydd från utlämnande av känsliga uppgifter eller att någon bryter mot tystnadsplikten. Begreppet tar sikte på att varje människa själv har rätt att förfoga om uppgifter som rör denne, samt rätten att behålla vissa av dessa uppgifter för sig själv.⁵⁷

2.3 Gällande rätt till skydd för den personliga integriteten före den 1 januari 2018

Utgångspunkten i svensk rätt är att information om andra människor får spridas fritt med hänsyn till yttrandefriheten, och de inskränkningar som finns har tillkommit i syfte att skydda enskilda individers personliga integritet. Detta skydd har dock inte varit samordnat, eftersom lagstiftningen har skapats efterhand och med olika utgångspunkter.⁵⁸ Nedan följer en översiktlig sammanställning över hur lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten såg ut innan brottet olaga integritetsintrång infördes.

2.3.1 Förtal

Nedsättande uppgifter och integritetskränkande bilder har i vissa fall kunnat straffas som förtal (5 kap 1 § BrB). En förutsättning för straffansvar är dock att man pekar ut någon som brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller annars lämnar en uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning. Straffbestämmelsen gäller både fabricerade och sanningsenliga uppgifter. I vissa fall kan det dock anses försvarligt att sprida nedsättande och integritetskränkande uppgifter, och om uppgiften dessutom är sann och personen som spridit den kan visa att denne haft skälig grund för spridningen kan straffansvar undvikas. Även bilder, med eller utan text, kan anses lämna en uppgift som utgör förtal, och det i särklass viktigaste rättsfallet i sammanhanget är NJA 1992 s. 594.⁵⁹ Åtalet i målet gällde grovt förtal och den tilltalade hade filmat ett samlag mellan sig själv och målsäganden utan

⁵⁵ Eftersom en vedertagen och allmänt accepterad definition av begreppet ”personlig integritet” saknas inom juridiken anser jag att det är av intresse att även undersöka hur andra discipliner definierar begreppet. Med hänsyn till den undersökta lagstiftningens syfte och innehåll anser jag att den medicin-etiska definitionen har varit mest relevant att undersöka i sammanhanget.

⁵⁶ Statens medicin-etiska råd, *Några medicin-etiska begrepp*, besökt 2023-02-13.

⁵⁷ Statens medicin-etiska råd, *Några medicin-etiska begrepp*, besökt 2023-02-13.

⁵⁸ SOU 2016:7 s. 207 ff.

⁵⁹ SOU 2016:7 s. 207 ff.

målsägandens vetenskap. Den tilltalade hade sedan spridit filmen genom att visa den ett flertal gånger för olika personer, bland annat målsägandens arbetskamrater. HD fastslog i målet att det inte finns något generellt förbud mot att filma en person utan dennes samtycke och sprida materialet vidare, även om det i vissa fall kan anses djupt integritetskränkande för personen i fråga. Där emot kan den som ser filmen i det aktuella fallet enkelt få den felaktiga föreställningen om att personen på filmen samtyckt till att bli filmad, och slutsatsen att hon därmed inte hade något emot att filmen visades för andra ligger då nära till hands. Den bild som filmen förmedlade av målsäganden var således att anse som nedsättande för henne och de uppgifter som lämnats om henne genom visning av filmen hade varit ägnade att utsätta henne för andras missaktning. Den tilltalade i målet dömdes därför för grovt förtal.⁶⁰

Hans-Gunnar Axberger tog redan år 1995 sikte på att det svenska rättssystemets skydd mot integritetsintrång hade betydande luckor och att det saknades en tillfredsställande strafflagstiftning på området. Axberger menade att det rättspolitiska läget kunde sammanfattas genom en beskrivning av att behovet av en mer ändamålsenlig lagstiftning var allmänt erkänt, men att intresseavvägningen mot främst offentlighets- och yttrandefrihetsprinciper kräver en så omfattande diskretion att det inte hade gått att komma till skott med ett sådant införande. I och med detta läge, menade Axberger, hade ett visst tryck skapats på de rättstillämpande instanserna att använda de redan befintliga bestämmelserna i en vidare utsträckning för att skapa det integritetsskydd som saknades. Ära och integritet borde egentligen vara två skilda saker, menade Axberger, men genom att fokusera rättstillämpningen på en gärnings effekt snarare än gärningen som sådan kunde möjligheten för att sätta ett likhetstecken mellan ärekränkning och integritetsintrång öppnas, och ärekränkingsbrotten kunde tillämpas även på gärningar som egentligen faller utanför begreppet ärekränkning. En sådan tillämpning illustrerades av HD i just NJA 1992 s. 594, samtidigt som HD i och med domen får anses ha uttryckt viss otillfredsställelse avseende integritetsskyddet i svensk rätt.⁶¹

NJA 1992 s. 594 användes i det efterföljande som referens i ett stort antal underrättsavgöranden för att kunna bedöma publicering av bl.a. nakenbilder och filmer med sexuellt innehåll på internet som förtal.⁶² Bl.a. har spridning av smygtagna bilder av en 15-årig flickas underliv,⁶³ spridning av bilder på två barn tillsammans med skildringar av andra barn i pornografiska sammanhang,⁶⁴ spridning av ett smygfilmklipp på en 15-åring som onanerar på en toalett,⁶⁵ spridning av en bild på en 13-årig flicka iklädd endast trosor⁶⁶ och spridning av en film där den tilltalade har sexuellt umgänge med målsäganden

⁶⁰ NJA 1992 s. 594.

⁶¹ Axberger (1994/95) s. 716 ff.

⁶² SOU 2016:7 s. 211.

⁶³ Hovrätten för övre Norrland mål B 653-04, dom 2005-05-26.

⁶⁴ Svea hovrätt mål B 3120-13, dom 2013-10-31.

⁶⁵ Svea hovrätt mål B 2046-08, dom 2008-04-29.

⁶⁶ Göta hovrätt mål B 2417-13, dom 2014-02-18.

och en annan man⁶⁷ bedömts utgöra förtal med hänvisning till just NJA 1992 s. 594. I det sistnämnda fallet var det inte visat att filmningen hade skett mot målsägandens uttalade vilja, men det var enligt hovrättens mening uppenbart att spridningen av filmen varit ägnad att utsätta denne för andras missaktning.⁶⁸

2.3.2 PUL

PUL bör, även om den återfinns utanför brottsbalken och numera har upphävts och ersatts med GDPR, kort nämnas i detta sammanhang.

PUL hade till syfte att skydda människor mot kränkning av deras personliga integritet genom behandling av personuppgifter. Med personuppgifter avsågs all slags information som direkt eller indirekt kunde hänföras till en levande, fysisk person. Personuppgifter fick alltid behandlas om personen i fråga har gett sitt samtycke, och i vissa fall även utan samtycke om det var nödvändigt för att uppfylla vissa specifika ändamål som angavs i PUL. Lagen innehöll dock ett förbud mot att behandla känsliga personuppgifter, såsom uppgifter avseende en persons ras, etniska ursprung, politiska, religiösa eller filosofiska övertygelser, medlemskap i en fackförening eller uppgifter som rör sexualliv eller hälsa. Förbudet var dock inte undantagslöst, och gällde inte om personen i fråga hade gett sitt samtycke till behandlingen av uppgifterna eller själv hade gjort uppgifterna offentliga på ett tydligt sätt. Uppgifterna fick också behandlas om det var nödvändigt exempelvis för att personens eller någon annans individs vitala intressen skulle kunna skyddas eller om rättsliga anspråk skulle kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.⁶⁹

PUL begränsade även möjligheten att behandla uppgifter om lagöverträdelser som innefattade brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. PUL var teknikneutral och tillämpbar på såväl helt eller delvis automatiserad som manuell behandling av personuppgifter, såvida uppgifterna ingick i eller var avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.⁷⁰

Den s.k. missbruksregeln (5 a § PUL) innehöll undantag från flera av lagens bestämmelser angående personuppgiftshantering i ostrukturerat material. Som behandling av personuppgifter i ostrukturerat material kunde s.k. vardaglig hantering räknas, vilket bl.a. innefattade sedvanlig användning i ett datoriserat filsystem och sedvanlig användning av datorstödd kommunikation. Att exempelvis behandla personuppgifter i löpande text i ett ordbehandlingsprogram, e-post eller på internet samt i enstaka ljud- eller

⁶⁷ Svea hovrätt mål B 11695-13, dom 2014-04-10.

⁶⁸ SOU 2016:7 s. 416 ff.

⁶⁹ SOU 2016:7 s. 216 ff.

⁷⁰ SOU 2016:7 s. 216 ff.

bildupptagningar omfattades således inte av de s.k. hanteringsreglerna och träffades endast av PUL:s missbruksreglering. En förutsättning för att undgå straffansvar var dock att behandlingen av personuppgifterna i ostrukturerat material inte kränkte individens personliga integritet. För straffansvar krävdes vidare att behandlingen av känsliga personuppgifter hade skett uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.⁷¹

Spridning av personuppgifter har i ett flertal fall ansetts utgöra brott mot PUL med tillämpning av missbruksregeln. Bl.a. har publicering av följande uppgifter ansetts utgöra brott mot PUL med tillämpning av missbruksregeln:

- ett påstående om att fem namngivna personer gjort sig skyldiga till våldtäkt.
- internetpublicerade sexkontaktannonser i sin f.d. sambos namn innehållande uppgifter om bl.a. sambons namn, ålder, hårfärg, vikt, längd, hemvist samt det faktum att hon var ensamstående förälder.
- namn och bilder på väktare.
- uppgifter om att två män dömts för att ha våldtagit sina fruar.
- känsliga personuppgifter och uppgifter i en vårdnadsdom om sin dotter och f.d. sambo gällande administrativa frihetsberövanden och polisförhör.⁷²

Utöver det har Datainspektionen (DI), som var tillsynsmyndighet enligt PUL, bedömt att publicering av följande uppgifter skulle kunna utgöra kränkande behandling av personuppgifter eller straffbara överträdelser av missbruksregeln enligt PUL:

- en dom tillsammans med uppgifter om att en person begått sexualbrott.
- en dom i ett vårdnadsfall innehållande uppgifter om föräldrarnas omsorgsförmåga, psykiska hälsa och uppgifter om misstankar gällande sexuella övergrepp.
- protokoll från ett polisförhör gällande sexuella övergrepp mot barn.
- uppgifter om att någon är pedofil.

⁷¹ SOU 2016:7 s. 216 ff.

⁷² SOU 2016:7 s. 219.

- uppgifter i en blogg om att en tjej är hora, psykopat och efterbliven och har både suttit på behandlingshem samt dömts för narkotikabrott.
- uppgifter om att någon porrsurfat och laddat ner filmer med sexuellt innehåll.
- påstående om att en namngiven person ”gillar att ragga upp minderåriga tjejer på internet”.

Åtal i ärenden från DI har dock endast väckts i några enstaka fall och det bör uppmärksammas att DI ofta gjort sina bedömningar utifrån ett icke-fullständigt material och därmed inte haft möjlighet att göra en sådan helhetsbedömning som krävs för exempelvis en fällande dom.⁷³

PUL har upphävts från och med den 25 maj 2018. Motsvarande bestämmelser återfinns nu i EU:s dataskyddsförordning⁷⁴ (GDPR) samt lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

2.3.3 Kränkande fotografering

Till sist bör också brottet kränkande fotografering i 4 kap 6 a § BrB nämnas. Kränkande fotografering infördes den 1 juli 2013 och innebär i korthet att det är straffbart att i hemlighet och utan samtycke filma eller fotografera en person som befinner sig i sin privata miljö eller på annan plats som är avsedd att vara privat.⁷⁵ Som exempel på sådana miljöer anges platser där en person har ett berättigat anspråk på att få vara i fred, som sjukhus, toaletter, omklädningsrum och provhytter.⁷⁶ Undantaget från det straffbara området är fotografering eller filmning som kan anses vara försvarlig med hänsyn till dess sammanhang och syfte, exempelvis sådan som kan ske i journalistiskt nyhetsarbete.⁷⁷

Lagens förarbeten nämner bl.a. att en kriminalisering av själva upptagningen av integritetskänsligt material skulle kunna få en preventiv effekt och därmed begränsa även problemet med den efterföljande spridningen av material som träffas av lagstiftningen, även om spridningen i sig inte kriminaliserades. Förarbetena tar även fasta på att behovet av ett förbud gentemot spridning av integritetskänsligt material delvis redan var tillgodosett genom PUL samt

⁷³ SOU 2016:7 s. 219 ff.

⁷⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

⁷⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/krankande-fotografering_H001JuU21, besökt 2023-03-23.

⁷⁶ Prop. 2012/13:69 s. 49.

⁷⁷ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/krankande-fotografering_H001JuU21, besökt 2023-03-23.

förtalsbrottet och att ytterligare kriminalisering av själva spridningen riskerade att komma i konflikt med yttrandefriheten.⁷⁸

Brottet kränkande fotografering tar således inte sikte på själva spridningen av integritetskränkande material, utan kriminaliserar endast vissa typer av dess framställning.

2.4 Behovet av en reformering

I Integritet och straffskyddsutredningen⁷⁹ konstaterades att det straffrättsliga skyddet för människors personliga integritet hade blivit förlegat i och med den tekniska utvecklingen och internets framväxt. De ökade förutsättningarna för elektronisk kommunikation och de möjligheter och risker detta innebar krävde en reformering. Den som sprider en uppgift på internet har ingen kontroll över den vidare spridningen och det faktum att uppgifter som en gång spridits kan finnas tillgängliga för vem som helst under en oöverskådlig tid ansågs utgöra en stor risk för personliga skadeverkningar för den som uppgiften rör. Det konstaterades vidare att ett självsaneringssystem med ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten likt det som finns inom det grundlagsskyddade området för yttrande- och tryckfrihet skulle vara en mycket svår och komplicerad uppgift att åstadkomma.⁸⁰

Utöver behovet av att skydda enskilda personer mot spridning av integritetskränkande material som kan leda till personligt lidande och negativa sociala konsekvenser, fanns också ett samhälleligt intresse av att säkerställa att kommunikation människor emellan samt opinionsbildning kan ske under trygga förhållanden. Om riskerna att utsättas för integritetskränkning inte bemöts med åtgärder som leder till konsekvenser för den som sprider uppgifterna riskerar den fria debatten och åsiktsbildningen att hämmas, eftersom människor då i stället kan välja att avstå ifrån att uttrycka sina åsikter. ”Minskad trygghet och tillit mellan människor, som kan bli effekten av att integritetskränkande uppgifter sprids, kan därför bli ett demokratiskt problem”⁸¹, konstaterades det i utredningen. Det krävdes därför en reformering, och en nykriminalisering bedömdes vara nödvändig eftersom det befintliga skyddet för den personliga integriteten genom befintliga straffrättsliga, civilrättsliga och offentlighetsrättsliga bestämmelser inte ansågs ge ett tillräckligt skydd.⁸²

Straffbestämmelserna om förtal och grovt förtal hade visserligen fått en relativt omfattande tillämpning och kunde i många fall användas för att hålla den som spridit integritetskränkande material straffrättsligt ansvarig, vilket i och för sig kunde anses bero delvis på att det har varit den enda straffrättsliga

⁷⁸ Prop. 2012/13:69 s. 49.

⁷⁹ SOU 2016:7.

⁸⁰ SOU 2016:7 s. 263 ff.

⁸¹ Cit. SOU 2016:7 s. 265.

⁸² SOU 2016:7 s. 263 ff.

bestämmelsen som stått till buds. Utredningen konstaterade dock att det framstod som olyckligt att förtalsbestämmelsen hade kommit att få en alltför vid tolkning i avsaknad av en mer adekvat straffrättslig bestämmelse. Samtidigt visade utredningen att förtalsbestämmelsen inte tillämpats på spridning av integritetskänsliga uppgifter utanför det sexuella området – såvåda uppgifterna inte samtidigt varit ägnade att utsätta den utpekade personen för andras misaktning. Förtalsbestämmelsen var därför inte tillräcklig och inte heller utformad för att täcka de skyddsintressen som finns i dagsläget.⁸³

Utredningen tog fasta på att det nya straffbudet borde utformas på ett sätt som tydliggör det kriminaliserade området, eftersom det i utredningen framkommit att det finns en osäkerhet och okunskap hos allmänheten gällande vad som är tillåtet respektive förbjudet att sprida via internet. En tydligare reglering än den redan befintliga skulle delvis kunna råda bot på detta och därigenom ha förutsättningar för att även ha en normerande påverkan på människors beteende.⁸⁴

2.5 Gränsen mellan det straffbara och det straffria området

Människor kan på många olika sätt och genom en rad olika beteenden uppleva att deras personliga integritet har blivit kränkt. En strafflagstiftning kan omöjligt inbegripa varje olämpligt eller otrevligt beteende, även om sådant med fog kan upplevas som störande, sårande eller kränkande för den individ som berörs.⁸⁵ En individ i en social gemenskap, som inte självmant undandrar sig all sådan kontakt, måste finna sig i och tolerera att utsättas för åtskilliga beteenden från sin omgivning som kan uppfattas som kränkande. Det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten kan inte, och bör inte, vara absolut. Alla bestämmelser som syftar till att skydda den enskildes personliga integritet grundar sig i en övertygelse om att varje individ har rätt till respekt för sin värdighet och sin rätt till självbestämmande.⁸⁶ En förutsättning för kriminalisering är dock att det är fråga om ett sådant beteende som kan orsaka skada eller personligt lidande i så hög grad att det finns ett samhällsligt behov av en sådan kriminalisering.⁸⁷

Begreppet ”kränkande” sägs användas så ofta och för att beskriva så många olika icke-önskvärda beteenden att begreppet i sig riskerar att urholkas och helt eller delvis tappa sin mening. Som nämnt ovan kan inte alla beteenden som kan uppfattas som sårande eller kränkande omfattas av kriminalisering, men det är dock inte heller acceptabelt att förringa gärningar som faktiskt

⁸³ SOU 2016:7 s. 271 ff.

⁸⁴ SOU 2016:7 s. 275 f.

⁸⁵ SOU 2016:7 s. 186.

⁸⁶ SOU 2008:3 s. 284.

⁸⁷ SOU 2016:7 s. 187.

innebär ett allvarligt angrepp på den personliga integriteten. Risken finns dessutom att det inte är tillräckligt tydligt vilka beteenden som omfattas av en kriminalisering, särskilt vad gäller kommunikation via internet eller annan teknik, om en strafflagstiftning inte är anpassad efter rådande förhållanden i samhället.⁸⁸

Dessa, bland många andra, överväganden gjordes när ett eventuellt införande av brottet olaga integritetsintrång diskuterades. I Integritet och straffskyddsutredningen⁸⁹ fastslogs att den nya lagstiftningen behövde utgå ifrån kunskaper om dagens förhållande och att en analys av dagens skyddsvärda intressen var nödvändig för att undvika att färgas av förenklade föreställningar om att folk i allmänhet numera är för ”lättkränkta”. Utredningen tog också fasta på att de överväganden som skulle göras fortsättningsvis tydligt skulle ange att det finns en undre gräns för vad som är att anse som ett angrepp på en individs personliga integritet samt var den gränsen bör dras.⁹⁰

Det konstaterades vidare i utredningen att en lagstiftning som tar sikte på kriminalisering av spridning av integritetskränkande uppgifter initialt endast bör ta sikte på sådana uppgifter som är sanna. Falska uppgifter och manipulerade bilder faller därmed utanför det tänkta tillämpningsområdet för olaga integritetsintrång. Även om spridning av sådana uppgifter också kan uppfattas som kränkande innebär de inte den ”smygtitten” in i människors privata sfär som spridning av sanna uppgifter gör. Att ändring, omstuvning eller manipulering av sanna uppgifter sprids utesluter dock inte straffansvar, men det måste finnas någon typ av sanningsenlighet i uppgifterna. Skulle själva kränkningen endast bestå i att det är manipuleringen av uppgiften eller materialet som uppfattas som kränkande kan spridningen knappast anses utgöra ett intrång i den personliga integriteten i lagstiftningens mening, då det i sådant fall snarare vore fråga om ett förtalsbrott. Därutöver måste uppgifterna kunna härledas till den privata sfären och spridas utan den berördas giltiga samtycke.⁹¹

⁸⁸ SOU 2016:7 s. 187 f.

⁸⁹ SOU 2016:7.

⁹⁰ SOU 2016:7 s. 187.

⁹¹ SOU 2016:7 s. 266.

3 Brottet

3.1 Olaga integritetsintrång

Den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida

- 1. bild på eller annan uppgift om någons sexualliv*
- 2. bild på eller annan uppgift om någons hälsotillstånd*
- 3. bild på eller annan uppgift om att någon utsatts för ett brott som innefattar ett angrepp mot person, frihet eller frid*
- 4. bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, eller*
- 5. bild på någons helt eller delvis nakna kropp*

döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, för olaga integritetsintrång till böter eller fängelse i högst två år.

Det ska inte dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarligt.⁹²

Brottet olaga integritetsintrång trädde i kraft den 1 januari 2018 och är därmed ett relativt nytt brott i svensk lagstiftning.⁹³ Införandet av brottet utgjorde ett led i det politiska arbetet för att modernisera den svenska straffrätten, vilket ansågs nödvändigt i och med den att den tekniska utvecklingen och internets framväxt hade gjort den befintliga lagstiftningen otillräcklig och omodern.⁹⁴ Olaga integritetsintrång syftar till att skydda människors personliga integritet,⁹⁵ till skillnad från förtalsbrotten där det skyddsvärda intresset är människors ära och anseende.⁹⁶

3.2 Rekvisit

Olaga integritetsintrång kriminaliserar det intrång i privatlivet som kan ske genom spridning av bilder, filmer och andra uppgifter av särskilt integritets känsligt slag.⁹⁷ Det kan sägas innebära en personlig förlust när något som har varit en del av persons privata sfär går förlorat och sprids för andra utan personens giltiga samtycke och utanför dennes kontroll. Kriminaliseringen måste

⁹² Cit. 4 kap. 6 c § BrB.

⁹³ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/ett-starkt-straff-rattsligt-skydd-for-den_H501KU13, besökt 23-02-03.

⁹⁴ Prop. 2016/17:222 s. 1.

⁹⁵ Prop. 2016/17:222 s. 32.

⁹⁶ Träskman och Wennberg (2019), inledande kommentar till BrB kap 5 s. 1 ff.

⁹⁷ Träskman och Wennberg (2019), kommentar till BrB kap 4:6 c, s. 1.

vara befogad och det straffrättsliga området är begränsat till fall där behovet av rättsskydd är särskilt stort.⁹⁸

3.2.1 Spridning

Olaga integritetsintrång är en teknikneutral bestämmelse, vilket innebär att spridning av integritetskränkande uppgifter omfattas av straffansvar oavsett i vilken form spridningen sker.

Spridning av integritetskänsliga uppgifter kan utgöra ett mycket stort intrång i den enskildes privata sfär, särskilt med hänsyn till att personen i fråga kan ha ett berättigat egenintresse i att själv få avgöra vilken privat information som denne vill dela med sig av. Även uppgifter som sprids i en mycket begränsad krets kan utgöra en betydlig integritetskränkning. Olaga integritetsintrång tar dock sikte på uppgifter som har spridits till *fler än ett fåtal personer* och det straffbara området utesluter spridning som skett inom en liten, privat krets. Detta motiverades i förarbetena med att det framstår som mindre angeläget att kriminalisera spridning som inte skett i större kretsar, då sådant uppgiftslämnande redan kan straffas genom exempelvis tillämpning av förtalsbrottet.⁹⁹

För att en uppgift ska anses ha spridits krävs dock inte att uppgiften *faktiskt* har nått ett stort antal personer. För straffansvar räcker vad gäller spridningen att uppgiften har *gjorts tillgänglig för fler än ett fåtal personer* och vid bedömningen av om så har skett kan den praxis som utvecklats kring brottet hets mot folkgrupp¹⁰⁰ (16 kap. 8 § BrB) anses vara vägledande.¹⁰¹ Det finns ingen exakt definition av vilket antal *fler än ett fåtal* kan anses utgöra. I NJA 1999 s. 702 bedömde HD att tre personer på en buss inte utgjorde fler än ett fåtal och fastslog att när det gäller ett skriftligt meddelande krävs det inte att någon *faktiskt tagit del av det*. Att ett meddelande *gjorts tillgängligt* för fler än ett fåtal är tillräckligt för att spridning i lagens mening ska anses ha skett, oavsett om någon annan faktiskt har tagit del av uppgiften. För muntlig spridning anses det på motsvarande sätt tillräckligt om den lämnas inför en folksamling på ett sätt som gjort uppgiften ägnad att uppfattas av denna, oavsett om folk verkligen uppfattat den.¹⁰² Att spridningen bör bedömas på detta sätt även gällande olaga integritetsintrång fastslogs även av HD i NJA 2020 s. 273 samt NJA 2020 s. 917.¹⁰³

⁹⁸ Prop. 2016/17:222 s. 33.

⁹⁹ Prop. 2016/17:222 s. 33 f.

¹⁰⁰ Jfr. t.ex. NJA 1999 s. 702.

¹⁰¹ Prop. 2016/17:222 s. 33.

¹⁰² NJA 1999 s. 702.

¹⁰³ NJA 2020 s. 273 p. 11, p. 22 och p. 25 samt NJA 2020 s. 917 p. 10 och p. 23.

3.2.2 Uppgifter som hör till den privata sfären

En allmänt hållen reglering om vilka uppgifter som är straffbara att sprida hade riskerat att uppfattas som svårtolkad och oförutsebar, varför lagstiftaren har valt att begränsa kriminaliseringen till uppgifter som den enskilde typiskt sätt har stort intresse av att hålla för sig själv, eller själv bestämma vem eller vilka som ska få ta del av dem. Att den enskilde skulle ha svårt att förstå vad som är straffbart hade riskerat att leda till en onödigt hård självzensur och en olycklig inskränkning av yttrandefriheten, menade lagstiftaren. En mer tydlig begränsning till vilka uppgifter som är straffbara att sprida ansågs därför vara att föredra.¹⁰⁴ Kriminalisering som metod för att stävja överträdelser av olika samhällsnormer bör användas med försiktighet och återhållsamhet, varför det straffbara området måste begränsas till vissa särskilt angivna slags uppgifter. Eftersom det är fråga om en nykriminalisering bör utvecklingen dock följas för att säkerställa att det straffrättsliga skyddet har en ändamålsenlig utformning även på sikt, menade lagstiftaren.¹⁰⁵

Uppgifter hänförliga till en persons sexualliv, såsom explicita bilder, filmer av sexuell natur och uppgifter om en persons sexuella kontakter eller preferenser, är att anse som sådant material som måste omfattas av kriminaliseringen.¹⁰⁶

Även spridning av bilder på den nakna kroppen, utan en precisering av hur stor andel av kroppen som måste exponeras för att omfattas av det straffbara området, måste anses som särskilt integritetskränkande och därmed straffbart. Människor har typiskt sätt ett stort intresse i att själva få avgöra om, hur och iså fall för vem ens nakenhet ska exponeras. För att omfattas av det straffbara området måste det dock kunna framstå som naturligt att anse att bilden exponerar en delvis naken kropp, vilket exempelvis skulle kunna vara fallet om en person har tröja på sig men i övrigt är naken. Andra uppgifter än just bilder på den nakna kroppen omfattas dock inte av straffansvar.¹⁰⁷

Uppgifter om en persons hälsotillstånd, såsom patientjournaler, läkemedelsuppgifter eller andra uppgifter om att en person exempelvis lider av en viss sjukdom, är sådana uppgifter som en person typiskt sätt har ett berättigat intresse av att själv få avgöra om, hur och iså fall med vem uppgifterna ska delas. En sjuk eller skadad person befinner sig ofta i en skyddslös ställning och straffansvaret bör därför omfatta spridning av bild på eller annan uppgift om en persons hälsotillstånd.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Prop. 2016/17:222 s. 34.

¹⁰⁵ Prop. 2016/17:222 s. 37 f.

¹⁰⁶ Prop. 2016/17:222 s. 34.

¹⁰⁷ Prop 2016/17:222 s. 34 f.

¹⁰⁸ Prop. 2016/17:222 s. 34 f.

Olaga integritetsintrång innefattar också spridning av bild på eller annan uppgift om att en person utsatts för ett allvarligt brott. Detta har motiverats med att en person som utsätts för brott ofta befinner sig i en utsatt situation och att spridning av uppgifter om brottsoffer kan innebära såväl ett allvarligt intrång i den personliga integriteten som en sekundär eller upprepad viktisering hos den uppgiften rör. Den som har utsatts för ett allvarligt brott bör vara skyddad mot att uppgifter som rör mycket personliga förhållanden sprids i fall där spridningen kan orsaka allvarlig skada. Med allvarligt brott åsyftas sexualbrott, våldsbrott och andra integritetskränkande brott och lagstiftaren nämner företeelsen att en person filmas samtidigt som denne utsätts för miss-handel eller annat övergrepp och filmen senare sprids på internet som ett särskilt starkt skäl till kriminalisering av sådan uppgiftsspridning. De skyddsvärda intressen som omfattas av kriminaliseringen är den kroppsliga integriteten, den enskildes rörelse- eller handlingsfrihet samt den enskildes rätt att få vara i fred och hålla sitt privatliv okänt för andra. Uppgifter om egendomsbrott och andra brott som inte kan anses som särskilt integritetskänsliga omfattas dock inte av bestämmelsen.¹⁰⁹

Bilder på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation innefattar exempelvis bilder på självmordsförsök, bilder på allvarliga självskaдебeteenden, bilder på en person som befinner sig i trauma, precis har varit med om en allvarlig olycka eller blir föremål för någon typ av tvångsomhändertagande. Bestämmelsen tar sikte på situationer där personens trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande kan anses ha rubbats och som därmed bör vara fredade från obehörig insyn.¹¹⁰

3.2.3 Ägnad att medföra allvarlig skada

En grundförutsättning för straffansvar är att spridning av uppgiften ska ha varit ägnad att medföra allvarlig skada för den uppgiften rör. Skaderekvisitet är objektivt, vilket innebär att det inte föreligger något krav på att faktiska skada ska ha uppstått för att straffansvar ska kunna anses föreligga. Bedömningen ska göras utifrån vad som typiskt sätt kan medföra allvarlig skada, men hänsyn måste också tas till omständigheter i det enskilda fallet.¹¹¹

3.2.4 Försvarligt med hänsyn till syftet och övriga omständigheter

I prop. 2016/17:222 ansågs det finnas ett behov av ett utrymme att inte döma till ansvar i det enskilda fallet om det kan anses finnas ett tillräckligt starkt motstående intresse som motiverar spridningen. Ett sådant intresse kan i vissa fall vara motiverat med hänsyn till yttrande- och informationsfriheten i

¹⁰⁹ Prop 2016/17:222 s. 35 f.

¹¹⁰ Prop 2016/17:222 s. 36 f.

¹¹¹ Prop 2016/17:222 s. 39 f.

politiska, kulturella, fackliga religiösa, vetenskapliga och kulturella angelägenheter. Försvärighetsprövningen ska göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det aktuella fallet och yttrandefriheten ska då vägas mot den enskildes intresse för sitt privatliv och sin integritet. Det kan vara av betydelse om uppgifterna exempelvis spridits i journalistiskt eller opinionsbildande syfte, eller om intentionen med spridningen har varit att avslöja övergrepp mot enskilda eller andra oegentligheter, såsom missförhållanden inom olika typer av verksamheter. Det kan också finnas andra skäl till att spridningen av en uppgift har ett tydligt samhällsintresse.

Vidare kan det också vara aktuellt att beakta om spridningen har varit motiverad av vetenskapliga skäl eller är försvarligt utifrån konstnärlig hänsyn. Även de fall där myndigheter har en skyldighet att röja integritetskänsliga uppgifter bör spridningen naturligtvis bedömas som försvarlig, så länge uppgifterna och spridningen inte går utanför myndighetens skyldigheter.¹¹² Det kan också vara fråga om uppgifter som vid en legitim informationsspridning har ett beaktansvärt allmänintresse.¹¹³

3.3 Kort om åtalsförutsättningar

Olaga integritetsintrång är ett angivelsebrott, vilket innebär att åklagare endast får väcka åtal om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal anses påkallat ur allmän synpunkt. Vid bedömningen av om åtalet kan anses påkallat ur allmän synpunkt bör särskilt beaktas av vilka skäl målsäganden inte angivit brottet till åtal.¹¹⁴ I vissa fall kan sociala skäl tala mot allmänt åtal, i vissa fall är allmänt åtal påkallat eftersom målsäganden inte vågar ange brottet. Hänsyn ska också tas till såväl brottets art och straffreglerings syfte som omständigheterna i det enskilda fallet.¹¹⁵

3.4 Praxis

3.4.1 NJA 2020 s. 273 – Instagrambilden

I NJA 2020 s. 273 prövade HD ett fall där en person hade publicerat en bild på sin berusade kompis hängandes över en toalettstol med bildtexten ”När man inte rört drickan och inte kan betala för sin egen dricka. Skandal. (Länk till [kompisens] Instagramkonto)”¹¹⁶ som en händelse på sitt Instagramkonto. Bilden publicerades som hämnd för att kompisens inte hade betalat för två

¹¹² Prop. 2016/17:222 s. 41 f.

¹¹³ SOU 2016:7 s. 303.

¹¹⁴ Träskman och Wennberg (2019), inledande kommentar till Andra avdelningen; Om brotten s. 3 f. och kommentar till 4 kap 11 § BrB s. 1.

¹¹⁵ Träskman och Wennberg (2019) inledande kommentar till Andra avdelningen; Om brotten s. 4.

¹¹⁶ Cit. NJA 2020 s. 273.

vinflaskor som han druckit av på en fest och plockades bort först efter att den anmälts som känsligt material till Instagram, och efter att personen på bilden hotat med en polisanmälan. Bilden hade då legat ute i flera timmar och kontot där den publicerades hade ca. 500 följare vid tidpunkten.

Frågorna HD hade att ta ställning till i målet var om bilden visade målsäganden i en mycket utsatt situation på det sätt som krävs enligt straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång och om spridningen av bilden kunde anses ha varit ägnad att medföra en sådan allvarlig skada som avses i bestämmelsen.¹¹⁷

HD anförde i domen att motiven till bestämmelsen om olaga integritetsintrång anger att samhällsutvecklingen och den tekniska utvecklingen har medfört att hot och andra former av kränkningar av den personliga integriteten har tagit nya former i och med internets framväxt. Att människor kan ha ett starkt intresse av att hålla vissa särskilt integritetskänsliga uppgifter för sig själv måste vägas mot yttrandefriheten och det allmänna intresset av att använda kriminalisering som metod för att försöka förhindra normöverträdelser med försiktighet. Bestämmelsen tar därför sikte på spridning av bilder och andra uppgifter som är i behov av särskilt stort skydd med hänsyn till den integritetskränkning spridning av dem skulle kunna innebära för den enskilde.¹¹⁸

Med spridning avses i sammanhanget att bilden eller uppgiften ska göras tillgänglig för fler än ett fåtal personer. Det krävs inte att personerna faktiskt har tagit del av bilden eller uppgiften för att straffansvar ska kunna anses föreligga och vid bedömningen av hur många personer som är att anse som fler än ett fåtal kan den praxis som utvecklats angående hets mot folkgrupp vara vägledande. Därtill måste spridningen ha ansetts utgöra ett intrång i någons privatliv och en förutsättning för att så ska kunna anses vara fallet är att bilden eller uppgiften spridits utan samtycke.¹¹⁹

Bilden eller uppgiften måste också vara av sådant slag som anges i straffbestämmelsen, exempelvis bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation. En sådan situation kännetecknas av att den utsattes trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande har rubbats allvarligt. Bild på en person som genomför ett självmordsförsök eller som utsätter sig för allvarliga självskador, utlämnande bilder på någon som befinner sig i ett trauma, som har varit med om en allvarlig olycka eller som blir föremål för ett tvångsomhändertagande är exempel på när en person kan anses befinna sig i en mycket utsatt situation.¹²⁰

¹¹⁷ NJA 2020 s. 273 p. 5.

¹¹⁸ NJA 2020 s. 273 p. 8 och 10.

¹¹⁹ NJA 2020 s. 273 p. 11 och 12.

¹²⁰ NJA 2020 s. 273 p. 13 och 14.

HD anförde sedan:

Flera av de exempel som ges i förarbetena ger intryck av att *ett betydelsefullt moment vid bedömningen är om den enskilde har befunnit sig en livshotande eller annars mycket allvarlig situation när bilden togs*. Sådana aspekter är naturligtvis ofta relevanta för bedömningen. Det finns samtidigt skäl att betona bestämmelsens syfte att freda den utsattes integritet. *Det är följaktligen utsattheten från integritetssynpunkt som ska bedömas*. Ansvar för olaga integritetsintrång förutsätter att spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Det innebär inte att det krävs att någon allvarlig skada faktiskt har uppstått. Tillräckligt är att spridningen typiskt sätt kan medföra en sådan skada. Det är alltså fråga om ett krav på s.k. abstrakt fara för allvarlig skada. Med skada avses i dessa sammanhang sådan skada på privatlivet och den personliga integriteten som kan föranleda exempelvis rädsla, obehag, otrygghet, kränkning och ångest (se a. prop. s 39). Vid bedömningen av om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada ska särskild betydelse fästas vid vilken slags bild eller uppgift det är fråga om och hur och i vilken omfattning den har blivit spridd (se a. prop. s. 96). Det bör emellertid framhållas att *det inte är avgörande hur många som faktiskt har kommit att ta del av bilden eller uppgiften*. Detta eftersom bedömningen i denna del ska ta sikte på vad gärningsmannens spridning typiskt sett kan leda till. Det kan därför vara tillräckligt för straffansvar att gärningsmannen gör bilden eller uppgiften tillgänglig för ett mer begränsat antal personer under förutsättning att detta typiskt sett ändå kan medföra allvarlig skada. Så kan vara fallet på grund av bildens eller uppgiftens karaktär eller risken för en vidare spridning till en större krets. Vid bedömningen kan enligt förarbetena hänsyn tas också till omständigheter hänförliga till målsäganden i det enskilda fallet. Av betydelse är då bl.a. vilken spridning som bilden eller uppgiften har fått bland andra som ingår i det sociala sammanhang som målsäganden befinner sig i. Att bilden eller uppgiften sprids till personer i målsägandens närhet kan öka intrånget i privatlivet. (se a. prop. s. 40 och 96.) Från det straffbara området undantas fall då gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig. Vid denna bedömning ska *det intresse som ligger bakom spridningen vägas mot det intrång i privatlivet som spridningen innebär*. Som exempel på omständigheter som kan göra gärningen försvarlig nämns i förarbetena att spridningen sker som ett led i en nyhetsförmedling eller ett vetenskapligt arbete eller att den kan försvaras av ett konstnärligt syfte (a. prop. s. 96. f.). Bestämmelsen

straffbelägger endast uppsåtliga gärningar. *Uppsåtet ska omfatta själva spridningen och det förhållandet att den som bilden eller uppgiften avser inte har samtyckt till spridningen. Det krävs dessutom att uppsåtet täcker dels de faktiska förhållanden som innebär att bilden eller uppgiften är sådan som avses i bestämmelsen, dels de faktiska förhållanden som leder till slutsatsen att spridningen har varit ägnad att medföra allvarlig skada.*¹²¹

Vid bedömningen i det aktuella fallet konstaterade HD att bilden hade spridits i straffbestämmelsens mening och att spridningen hade skett utan samtycke. Personen på bilden ligger lutad över en toalettstol och är påtagligt berusad. Enligt vad som framkommit om personens tillstånd under kvällen i kombination med det intryck bilden förmedlar fick personen enligt HD anses ha befunnit sig i en mycket utsatt situation. Bilden var av ett så integritetskänsligt slag att personen haft ett starkt och berättigat intresse av att hans omgivning inte skulle få ta del av bilden. Kränkningen hade därtill förstärkts genom den nedsättande kommentar som skrevs på bilden. Personen hade identifierats genom taggningen till hans Instagramkonto. Bilden låg bevisligen ute på internet i vart fall under tre till fyra timmar och även ett sådant kortvarigt förhållande innebär att bilden gjorts tillgänglig och kan finnas tillgänglig på internet under en väldigt lång tid eller spridas vidare på annat sätt. Efter en sammantagen bedömning ansåg HD att spridningen hade varit ägnad att medföra allvarlig skada, att det inte fanns några omständigheter i målet som gjort spridningen försvarlig samt att den tilltalade hade spridit bilderna med avsiktssuppsåt. Den tilltalade dömdes därför för olaga integritetsintrång.¹²²

3.4.2 NJA 2020 s. 917 – Bilderna som låg kvar

NJA 2020 s. 917 gällde ett mål där den tilltalade hade publicerat bilder på bl.a. målsägandens nakna kropp. Både tingsrätten och hovrätten hade bedömt att den tilltalade genom att inte radera bilderna hade gjort sig skyldig till olaga integritetsintrång. HD friade dock den tilltalade från ansvar för olaga integritetsintrång, eftersom bilderna hade publicerats före brottet trädde i kraft.

HD anförde:

Konstruktionen av brotten olaga integritetsintrång och förtal talar för att de inte är perdurerande. Brottbeskrivningarna uttrycker gärningar som pågår endast till dess att en uppgift väl är lämnad eller tillgängliggjord. Båda brottstyperna kan dessutom begås på vitt skilda sätt och *gärningsmannen har inte alltid möjlighet att kontrollera det fortsatta händelseförloppet.*

¹²¹ Cit. NJA 2020 s. 273 p. 15-21. Alla kursiveringar i citatet är mina.

¹²² NJA 2020 s. 273 p. 22-29.

[...] *Olaga integritetsintrång och förtal ska alltså inte anses utgöra perdurerande brott. [...] Brottet fullbordas i och med spridningen, förutsatt att samtliga brottsrekvisit är uppfyllda [...]. Mot denna bakgrund måste ett påstående om efterföljande underlåtenhet att ta bort bilder eller uppgifter ses som ett i förhållande till "publiceringsgärningen" nytt brott. Det måste därför självständigt prövas om en sådan påstådd underlåtenhet uppfyller samtliga rekvisit i straffbestämmelsens brottsbeskrivning. Brottsbeskrivningen gällande olaga integritetsintrång avser spridning i den mening att göra en bild eller en uppgift tillgänglig för fler än ett fåtal personer [...]. Att någon under en viss tidsperiod har varit passiv och underlåtit att ta bort bilder eller uppgifter innefattar inte en "spridning" i den nu avsedda meningen; underlåtenheten kan visserligen medföra att bilderna eller uppgifterna fortsätter att vara tillgängliga men innebär inte att de sprids. Straffansvar för olaga integritetsintrång omfattar därför inte en sådan underlåtenhet. Åtgärder som medför ytterligare spridning av de redan publicerade bilderna eller uppgifterna kan däremot grunda ansvar för olaga integritetsintrång, exempelvis genom att bilderna eller uppgifterna publiceras på nytt på en annan hemsida eller på annat sätt görs tillgängliga för en ännu vidare personkrets. Det är i så fall fråga om en ny spridning som direkt omfattas av brottsbeskrivningen.*¹²³

HD ansåg dock att de aktuella bilderna var explicita, av sexuell natur och att den tilltalade genom publiceringen hade förmedlat en bild av att målsäganden ville att bilder av den aktuella karaktären skulle publiceras på internet, vilket HD menade var att anse som en nedsättande uppgift. Den tilltalade dömdes därför för förtal.¹²⁴

¹²³ Cit. NJA 2020 s. 917 p. 19, 22, 26, 27 och 28. Alla kursiveringar i citatet är mina.

¹²⁴ NJA 2020 s. 917 p. 12.

4 Domstolarna

4.1 Inledning

För att undersöka hur brottet olaga integritetsintrång tillämpas i praktiken och därmed besvara uppsatsens andra frågeställning samt få ett diskussionsunderlag för min analys i avsnitt fem gällande uppsatsens tredje, fjärde samt femte frågeställning har jag valt att gå igenom alla hovrättsavgöranden som behandlat brottet olaga integritetsintrång sedan dess införande till och med den 10 mars 2023 samt alla tingsrättsavgöranden från den 1 januari 2018 till och med den 31 december 2022.¹²⁵

En sökning på Bisnode Infotorg den 10 mars 2023 med nyckelorden ”olaga integritetsintrång” gav 164 träffar på hovrättsavgöranden; 1 från 2017, 4 från 2018, 33 från 2019, 30 från 2020, 37 från 2021, 44 från 2022 och 11 från 2023. Efter att ha gått igenom alla 164 avgöranden och sållat bort de avgöranden som inte var av relevans för uppsatsen, såsom mål där brottet olaga integritetsintrång inte prövats, uppgick det totala antalet avgöranden till 79 stycken. Dessa avgöranden har lästs och sammanfattats under arbetets gång. Inledningsvis för att undersöka rättstillämpningen, och med anledning av de observationer jag gjorde angående inkonsekvent rättstillämpning, fortsättningsvis i syfte att utreda hur hovrätterna bedömt *spridningsrekvisitet, likgiltighetsuppsåt till vidare spridning, rekvisitet fler än ett fåtal* samt *vad som kan anses göra spridningen försvarlig*. Genomgången av hovrättsavgörandena har också använts som underlag för min analys av rättsläget.

En motsvarande sökning gällande avgöranden från tingsrätterna fick 353 träffar; 14 från 2018, 38 från 2019, 82 från 2020, 113 från 2021 och 106 från 2022. Avgöranden som avser andra brott som kan innefatta olaga integritetsintrång, exempelvis grov kvinnofridskränkning, fridskränkning, olaga hot o.s.v. har inte tagits med i granskningen. Som jag tidigare nämnt i avsnitt 1.4.2.1 har det huvudsakliga syftet med genomgången av tingsrättsavgörandena varit att *undersöka vilken typ av material som har klassats som integritetskränkande med tillämpning av bestämmelsen om olaga integritetsintrång*. Det kommer därför inte göras någon skillnad mellan friande och fällande domar, såvida materialet har bedömts uppfylla bestämmelsens rekvisit om kränkning av den personliga integriteten. Efter att ha gått igenom alla 353 avgöranden och sållat bort de som inte var av relevans för uppsatsen uppgick antalet avgöranden att undersöka till 221; 10 från 2018, 27 från 2019, 53 från 2020, 68 från 2021 och 63 från 2022. Resultatet av undersökningen kommer redovisas genom en kvantitativ översikt och innehålla en kort genomgång i

¹²⁵ Anledningen till att jag har valt att avgränsa tingsrättsavgörandena till den 31 december 2022, men att inkludera samtliga hovrättsavgöranden är att jag anser att hovrättsavgörandena är viktigare ur ett prejudicerande perspektiv och att det är värdefullt för uppsatsens diskussion att även de allra senaste fallen inkluderas.

punktförm av de avgöranden som behandlat annat material än sådant med naket och/eller sexuellt innehåll, vilket jag bedömer är särskilt intressant att belysa i förhållande till uppsatsens syfte och frågeställningar.

4.2 Hur många är fler än ett fåtal? - En bra fråga!

Vid genomgången av hovrättsavgörandena uppmärksammade jag att den tilltalade ofta frias på grund av att det inte är visat att det är den tilltalade som spridit filmen till en större krets. Hovrätternas resonemang utgår ofta ifrån att det inte nödvändigtvis är den tilltalade som spridit materialet till fler än ett fåtal personer även om materialet fått en stor spridning och att det därför inte kan utdömas straffansvar.

Hur bedömningen av hur många personer som är att anse som fler än ett fåtal ska göras är inte helt enhetlig. I många fall fokuserar hovrätterna på hur många personer som materialet *gjorts tillgängligt för*, men det finns också fall där detta verkar sakna betydelse och det som i stället är avgörande är hur många som bevisligen har tagit del av materialet. Enligt vad som uttalats i förarbetena ska bedömningen av hur många som är att anse som fler än ett fåtal personer göras med utgångspunkt i den praxis som finns gällande brottet hets mot folkgrupp. Detta bekräftades av HD i NJA 2020 s. 917 som samtidigt konstaterade att det inte krävs att någon rent faktiskt tagit del av uppgiften och att avgörande är att uppgiften *gjorts tillgänglig* för fler än ett fåtal personer.¹²⁶ Vidare fastslog HD att olaga integritetsintrång inte utgör ett perdurerande brott och att brottet är fullbordat vid den tidpunkt då uppgiften görs tillgänglig.¹²⁷ Trots detta har hovrätterna i flera fall bedömt att uppgifterna i det aktuella målet inte kan anses ha spridits, eftersom uppgifterna skickats i privata meddelanden över internet och att den eventuella vidare spridningen inte har omfattats av den tilltalades uppsåt.¹²⁸ I andra fall har en friande dom motiverats med att det inte är styrkt hur många personer som faktiskt tagit del av den publicerade uppgiften.¹²⁹ Ett förtydligande i praxis om huruvida ett likgiltighetsuppsåt inför vidare spridning kan medföra straffansvar och hur en sådan bedömning iså fall ska göras hade därför varit önskvärt.

Inte heller bedömningen av hur många personer som är att anse som fler än ett fåtal har varit konsekvent. I vissa fall har tre till sex personer *inte* ansetts utgöra fler än ett fåtal¹³⁰ och i vissa fall *har* tre till sex personer ansetts utgöra

¹²⁶ NJA 2020 s. 917 p. 10 och 23.

¹²⁷ NJA 2020 s. 917 p. 24 och 26.

¹²⁸ Se t.ex. Göta hovrätt mål B 4907-22, dom 2023-02-06, Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 4085-21, dom 2022-06-21, Göta hovrätt mål B 3606-20, dom 2021-01-29 och Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 2921-18, dom 2019-02-28.

¹²⁹ Se t.ex. Hovrätten för nedre Norrland mål B 1586-20, dom 2021-01-18.

¹³⁰ Se t.ex. Hovrätten för västra Sverige mål B 7399-22, dom 2023-02-14, Hovrätten för västra Sverige mål B 6854-21, dom 2022-10-24 och Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 3638-18, dom 2019-04-15.

fler än ett fåtal.¹³¹ Inkonsekvensen i bedömningarna visar enligt mig att rättsläget är oklart och att ytterligare praxis på området krävs för att klargöra det. Ett visst mått av flexibilitet i lagstiftningen bör såklart finnas, men samtidigt är en enhetlig rättstillämpning avgörande för att rättssäkerheten ska kunna upprätthållas.

Att ytterligare praxis på området krävs styrks enligt mig av att Svea hovrätt i mål B 10566-18¹³² uttalade att bestämmelsen om olaga integritetsintrång måste tillämpas restriktivt i avsaknad av vägledande avgöranden. Det totala antalet avgöranden som prövats i tingsrätt före respektive efter HD:s första avgörande¹³³ och där tingsrätten funnit att materialet i fråga har varit integritetskränkande i lagens mening, 54 respektive 167 under en ungefär lika lång tidsperiod,¹³⁴ är ytterligare en faktor som jag menar stärker min slutsats att ytterligare praxis krävs för en tillfredsställande tillämpning av bestämmelsen, eftersom det skulle kunna tyda på att domstolarna blivit mer benägna att pröva brottet efter att vägledande avgöranden kommit.

4.3 Spridningen har inte ansett vara försvarlig

Jag har inte funnit ett enda mål där hovrätten har bedömt att spridningen av materialet har kunnat anses vara försvarlig och bedömningen stannar oftast vid ett konstaterande om att spridningen inte kan anses vara försvarlig. I vissa fall förs dock en något mer utvecklad diskussion kring försvarlighetsrekvisitet.

I mål B 1203-18 och B 1461-20 hade den tilltalade publicerat ett antal filmer på Youtube där denne bläddrar i ett förundersökningsprotokoll samt visar upp handskrivna lappar med målsägandens namn, personuppgifter samt tid för den tänkta huvudförhandlingen. Den tilltalade, som också var den tilltalade i det mål förundersökningen gällde, menade att hen publicerat uppgifterna för att visa att hen inte hade något att dölja. Hovrätten menade att det faktum att spridningen utgjordes av material som inte var sekretessbelagt *inte* innebar att spridningen var försvarlig och att det saknades betydelse för bedömningen om en lagakraftvunnen dom hade funnits vid tidpunkten. Uppgifterna bedömdes utgöra en känslig uppgift om att en person utsatts för ett brott och hovrätten dömde den tilltalade för olaga integritetsintrång.

¹³¹ Se t.ex. Hovrätten för nedre Norrland mål B 266-22, dom 2022-04-14, Hovrätten för övre Norrland mål B 471-12, dom 2022-07-14, Hovrätten för västra Sverige mål B 4820-21, dom 2021-12-14, Hovrätten för nedre Norrland mål B 394-20, dom 2020-05-15 och Hovrätten för övre Norrland mål 696-12, dom 2020-04-02.

¹³² Svea hovrätt mål B 10655-18, dom 2019-01-05.

¹³³ Den 20 mars 2020.

¹³⁴ Den 1 januari 2018 till den 19 mars 2020 respektive den 20 mars 2020 till den 31 december 2022.

Mål B 8979-22 rör bilder på en flicka sittandes på ett handfat iklädd t-shirt och stringtrosor som skickats i en gruppchat för klasskamrater. Hovrätten ansåg att det faktum att flickan på bilden tidigare hade publicerat bilder på den tilltalade, vilka han tog illa vid sig och blev provocerad av, inte var skäl nog att ogilla åtalet. Den tilltalade dömdes för olaga integritetsinfrång.

Inte heller bland tingsrättsavgörandena har jag kunnat finna något fall där spridningen har bedömts vara försvarlig. Det finns dock några särskilt intressanta fall som rör spridning av en bild på en nyförlöst kvinna,¹³⁵ spridning av en bild på en ammande kvinna¹³⁶, spridning av bilder på en person som försökt ta sitt liv,¹³⁷ vidare spridning av lättklädda och nakna bilder som personerna på bilderna redan publicerat själva,¹³⁸ samt spridning av en skärmdump på en s.k. ”dickpick” målsäganden hade skickat till den tilltalade och som spreds i syfte att visa att målsäganden betedde sig olämpligt mot tjejer på internet.¹³⁹

Gällande spridningen av bilden på den nyförlösta kvinnan och den ammande kvinnan ansåg tingsrätten i båda fallen att den tilltalade hade spridit bilderna med likgiltighetsuppsåt och att spridningen inte kunde anses försvarlig med hänsyn till spridningens syfte.

Gällande bilderna på personen som hade försökt ta sitt liv invände den tilltalade att dessa hade skickats till personens mor, syster och två vänner i syfte att påkalla hjälp. Tingsrätten menade dock att så kunde ha skett på ett mindre integritetskränkande sätt samt att situationen inte var akut då självmordsförsöket hade skett flera månader tidigare.

I målet gällande bilder med naket innehåll som redan publicerats av målsägandena själva menade tingsrätten att det är avgörande i vilken kontext bilderna sprids. Den ursprungliga spridningen hade skett med kroppsaktivism som huvudsakligt syfte, medan den tilltalades vidare spridning av bilderna hade skett tillsammans med nedsättande kommentarer och i en kontext där det var uppenbart att den tilltalades spridning var ägnad att orsaka målsägandena allvarlig skada. Det ansågs således inte försvarligt att bilderna redan hade gjorts tillgängliga för fler än ett fåtal personer.

Gällande spridningen av skärmdumpen på den s.k. dickpicken uttalade tingsrätten följande:

Enligt tingsrättens bedömning har spridningen varken varit eller rimligen av [N.N] kunnat uppfattas vara ett led i någon

¹³⁵ Alingsås tingsrätt mål B 543-20, dom 2022-05-20.

¹³⁶ Östersunds tingsrätt mål B 1728-19, dom 2021-11-18.

¹³⁷ Varberg tingsrätt mål B 2182-20, dom 2020-12-21.

¹³⁸ Solna tingsrätt mål B 3509-20, dom 2021-09-28.

¹³⁹ Umeå tingsrätt mål B 1567-20, dom 2021-02-22.

åtgärd som varit ändamålsenlig eller försvarlig för att uppnå det syfte som han uppgett att ursprungligen fanns med att starta chattkontot och inleda chatten. Tvärtom måste det ha stått helt klart för honom, även om han var upprörd över hur [målsäganden] hade agerat i chatten, att spridningen var sådant [sic] att det kunde komma att medföra allvarlig skada för denne, vilket också blivit fallet. [...] Sammanfattningsvis bedömer alltså tingsrätten att [N.N] har haft ett uppsåt som omfattat den åtalade gärningen och att hans agerande inte har varit försvarligt.¹⁴⁰

4.4 Tingsrätternas bedömning av material som integritetskränkande

Av de 221 tingsrättsavgöranden jag har granskat är det 46 mål som avser spridning av annat material än nakenbilder och/eller filmer med sexuellt innehåll. Jag kommer återge allt avvikande¹⁴¹ material i punktform nedan, i syfte att presentera en så klar och tydlig bild som möjligt av hur rättsläget i faktisk mening ser ut gällande bedömning av avvikande material.

- En film på när en lärare blir slagen i huvudet av en elev med en gurka som en del i ett prank har bedömts visa en person som utsätts för ett brott mot person, frid eller frihet.¹⁴²
- En person filmas och fotograferas när denne utsätts för grov miss-handel har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁴³
- En film på en berusad killes nakna stjärt tagen när personen som filmar har dragit ner killens byxor har bedömts visa en person som utsätts för ett brott mot person, frid eller frihet.¹⁴⁴
- En bild på en nyligen opererad mage har ansetts vara en bild på en delvis naken kropp.¹⁴⁵

¹⁴⁰ Cit. Umeå tingsrätt mål B 1567-20, dom 2021-02-22.

¹⁴¹ I denna kontext syftar jag med ”avvikande” på det material som inte utgörs av bilder och filmer av naken eller sexuell karaktär utan inslag av exempelvis brottslig handling.

¹⁴² Värmlands tingsrätt mål B 999-18, dom 2018-05-07.

¹⁴³ Örebro tingsrätt mål B 5137-18, dom 2018-12-05.

¹⁴⁴ Ångermanlands tingsrätt mål B 2747-18, dom 2019-03-26.

¹⁴⁵ Örebro tingsrätt mål B 933-19, dom 2019-04-03.

- En bild på en full person vid en toalettstol har bedömts visa en person i en mycket utsatt situation.¹⁴⁶¹⁴⁷
- En film på en person som blir misshandlad och urinerad på har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet samt är i en mycket utsatt situation.¹⁴⁸
- En film på ett slagsmål har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁴⁹
- En person som misshandlas och förnedras har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁵⁰
- En person som misshandlas har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁵¹
- En film på en tjej som sitter på toaletten med byxorna neddragna har ansetts visa en delvis naken kropp.¹⁵²
- Detaljerade uppgifter om en persons sexualliv, såsom sexuella preferenser, uppgifter om otrohet och liknande har ansetts utgöra straffbar spridning av uppgifter om en persons sexualliv.¹⁵³
- Film på en person som hoppar upp i luften och får benen undansparkade som en del i ett prank har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet samt befinner sig i en mycket utsatt situation.¹⁵⁴
- En film på en person som misshandlas har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁵⁵
- Uppgifter om en persons hälsotillstånd, såsom att personen har en autismsdiagnos, har självskadebeteende, lider av bipolär sjukdom, har varit utsatt för sexuella övergrepp, har försökt ta sitt liv flera gånger samt har genomgått en könskorrigering har ansetts utgöra uppgifter om en persons hälsotillstånd.¹⁵⁶

¹⁴⁶ Solna tingsrätt mål B 614-19, dom 2019-06-20.

¹⁴⁷ Detta fall prövades senare av HD, se NJA 2020 s. 273.

¹⁴⁸ Södertörns tingsrätt mål B 12419-19, dom 2020-02-20

¹⁴⁹ Varbergs tingsrätt mål B 20279-19, dom 2020-06-01.

¹⁵⁰ Nyköpings tingsrätt mål B414-20, dom 2020-06-15.

¹⁵¹ Örebro tingsrätt mål B 2292-20, dom 2020-08-28.

¹⁵² Stockholms tingsrätt mål B 3078-20, dom 2020-09-25.

¹⁵³ Luleå tingsrätt mål B 2527-19, dom 2020-10-07.

¹⁵⁴ Skaraborgs tingsrätt mål B 2282-20, dom 2020-10-13.

¹⁵⁵ Sundsvalls tingsrätt mål B 2214-20, dom 2020-11-06.

¹⁵⁶ Nyköpings tingsrätt mål B 2113-20, dom 2020-11-18.

- Bilder och filmer på omhändertagna personer i arrestlokaler, varav vissa rejält alkoholpåverkade, vissa belagda med handfängsel och i vissa fall utslagna och sovandes på golvet. Materialet bedömdes gesken av att personerna befann sig i en situation då de var misstänkta för brottsligt handlande och personerna befann sig enligt tingsrätten i en mycket utsatt situation.¹⁵⁷
- En film på en berusad kille som just kräcks i en soffa har ansetts visa en person som befinner sig i en mycket utsatt situation.¹⁵⁸
- En bild som visar en tjej med självsador och som har ett rep runt halsen har bedömts visa en person som befinner sig i en mycket utsatt situation.¹⁵⁹
- En film på en person som misshandlas har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁶⁰
- En film på en person som misshandlas har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁶¹
- Bilder på förundersökningsmaterial med uppgifter om att en person har anklagats för pedofili och på så sätt har blivit utsatt för grovt förtal har ansetts utgöra uppgifter om att en person har blivit utsatt för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁶²¹⁶³
- Bild på en tjej som ligger avsvimmad efter ett krampanfall samt bild på när tjejen i ett avsvimmat tillstånd får vård på sjukhus har ansetts utgöra material som är straffbart att sprida enligt bestämmelsen om olaga integritetsintrång.¹⁶⁴
- Bild och film på när en person blir gripen av en ordningsvakt anses visa en person i en mycket utsatt situation.¹⁶⁵

¹⁵⁷ Göteborgs tingsrätt mål B 5759-20, dom 2020-11-30.

¹⁵⁸ Gävle tingsrätt mål B 3046-20, dom 2020-12-18.

¹⁵⁹ Varberg tingsrätt mål B 2182-20, dom 2020-12-21.

¹⁶⁰ Helsingborgs tingsrätt mål B 6597-20, dom 2021-01-04.

¹⁶¹ Linköpings tingsrätt mål B 4335-20, dom 2021-02-12.

¹⁶² Västmanlands tingsrätt mål B 7122-20, dom 2021-04-27.

¹⁶³ Detta fall prövades senare av hovrätten, som bedömde att materialet *inte* utgjorde olaga integritetsintrång då hovrätten menade att en uppgift om att någon har blivit utsatt för grovt förtal inte kan anses vara en uppgift om att någon har blivit utsatt för ett angrepp mot sin person, frid eller frihet i den bemärkelse som krävs för straffansvar enligt bestämmelsen om olaga integritetsintrång.

¹⁶⁴ Södertörns tingsrätt mål B 18034-19, dom 2021-06-01.

¹⁶⁵ Nacka tingsrätt mål B 2688-20, dom 2021-06-10.

- En skriftlig uppgift om att en kvinna hade utfört två aborter har ansetts utgöra en uppgift om kvinnans hälsotillstånd.¹⁶⁶
- En bild med texten ”Äntligen är jag gravid”, vilket var en osann uppgift som publicerades i syfte att utsätta kvinnan i fråga för allvarlig skada, har ansetts utgöra material som är straffbart att sprida enligt bestämmelsen om olaga integritetsintrång.¹⁶⁷
- En bild på en tjej som sover och blir ritad på i ansiktet, vilket i sig bedömdes som ofredande, har bedömts visa någon i en mycket utsatt situation.¹⁶⁸
- Skriftliga uppgifter om en persons sexualliv.¹⁶⁹
- En skärmdump från en patientjournal innehållande känsliga uppgifter om en persons hälsotillstånd.¹⁷⁰
- Bild på en ammande kvinna har ansetts utgöra bild på delvis naken kropp.¹⁷¹
- Film på en person som misshandlas med förnedrande inslag har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁷²
- Film på en person som misshandlas har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁷³
- Uppgifter om att en person varit utsatt för ett allvarligt sexualbrott har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁷⁴
- En film på vilken en tjej berättar om och hånar en annan tjej som hon säger att hon har utsatt för misshandel. Hon visar i filmen bl.a. upp hår som har klippt av från den andra tjejen. Filmen har ansetts utgöra en uppgift om att tjejen utsatts för brott som innefattar angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁷⁵

¹⁶⁶ Solna tingsrätt mål B 9598-18, dom 2021-09-19.

¹⁶⁷ Sundsvalls tingsrätt mål B 1635-20, dom 2021-10-04.

¹⁶⁸ Växjö tingsrätt mål B 4629-21, dom 2021-10-13.

¹⁶⁹ Skaraborgs tingsrätt mål B 2453-21, dom 2021-11-03.

¹⁷⁰ Malmö tingsrätt mål B 952-19, dom 2021-11-03.

¹⁷¹ Östersunds tingsrätt mål B1728-19, dom 2021-11-18.

¹⁷² Eksjö tingsrätt mål B 1708-21, dom 2021-11-30.

¹⁷³ Uppsala tingsrätt mål B 3817-21, dom 2021-12-09.

¹⁷⁴ Alingsås tingsrätt mål B 1337-21, dom 2021-12-22.

¹⁷⁵ Skaraborgs tingsrätt mål B 2839-21, dom 2022-01-28.

- En film där en målsägande i ett brottmål förlöjligas och påstås ha ljugit i domstol, eftersom det i filmen framkom att målsäganden blivit utsatt för ett sexualbrott, vilket har ansetts utgöra en uppgift om att en person blivit utsatt för ett angrepp mot dennes person, frid eller frihet.¹⁷⁶
- Film på en person som blir misshandlad har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁷⁷
- En film på en person som blir misshandlad och utsätts för olaga tvång har ansetts visa en person i en mycket utsatt situation.¹⁷⁸
- En skriftlig uppgift ("Oj oj oj" följt av en smiley samt "Fast var det inte han som blev våldtagen av den där mannen på tv 4??"¹⁷⁹) om att en person blivit utsatt för sexualbrott tillsammans med en bild på personen i fråga har ansetts utgöra en uppgift om att en person blivit utsatt för ett angrepp mot dennes person, frid eller frihet.¹⁸⁰
- Film på en person som utsätts för misshandel har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁸¹
- En bild på en nyförlöst kvinna i en mycket intim familjesituation har ansetts utgöra en bild på en delvis naken kropp.¹⁸²
- En ansiktsbild som publicerats på en porrsajtsprofil med en uppgift om sexuell preferens ("åldern saknar betydelse") har ansetts utgöra olaga integritetsintrång eftersom det enligt tingsrätten fanns risk för att folk skulle tro att även de pornografiska bilderna föreställde målsäganden.¹⁸³
- Film på en berusad tjej som blir oaktsamt våldtagen har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁸⁴
- En retuscherad nakenbild där kroppens intima delar osynliggjorts p.g.a. retuscheringen har ansetts utgöra olaga integritetsintrång. Bilden fanns redan publicerad på internet med obegränsad tillgång och

¹⁷⁶ Södertörns tingsrätt mål B 12447-18, dom 2022-02-17.

¹⁷⁷ Örebro tingsrätt mål B 516-21, dom 2022-02-23.

¹⁷⁸ Jönköpings tingsrätt mål B 5271-21, dom 2022-03-03.

¹⁷⁹ Cit. Åklagarens gärningsbeskrivning i stämningsansökan, Örebro tingsrätt mål B 338-21, dom 2022-03-08.

¹⁸⁰ Örebro tingsrätt mål B 338-21, dom 2022-03-08.

¹⁸¹ Luleå tingsrätt mål B 3507-21, dom 2022-05-19.

¹⁸² Alingsås tingsrätt mål B 543-20, dom 2022-05-20.

¹⁸³ Halmstad tingsrätt mål B 2881-21, dom 2022-06-10.

¹⁸⁴ Jönköpings tingsrätt mål B 5318-21, dom 2022-06-17.

den åtalade personen hade laddat ner den och publicerat den på sin egen Facebook-sida, vilket enligt tingsrätten räckte för straffansvar.¹⁸⁵

- Två filmer som en pappa publicerat i en sluten Facebook-grupp som visades när hans nioåriga son blir tvångsomhändertagen på ett socialtjänstkontor har ansetts utgöra filmer på en person i en mycket utsatt situation vars psykiska välbefinnande och trygghet är allvarligt rubbad.¹⁸⁶
- En film på en person som står på knä och blir tvingad att be om ursäkt samt lova att vara snäll mot tjejer och inte vara kaxig har ansetts utgöra en film på en person som blir utsatt för ett brott som innefattar ett angrepp på personens frid, alternativt befann sig i en mycket utsatt situation.¹⁸⁷
- Bild och film på en person som injicerar narkotiska har ansetts utgöra bild och film på en person som befann sig i en mycket utsatt situation.¹⁸⁸
- Film på en person som blir misshandlad har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁸⁹
- Film på en person som blir misshandlad har ansetts visa en person som utsätts för angrepp mot person, frid eller frihet.¹⁹⁰

4.5 Diskussion

Det totala antalet mål som prövats från år 2018 till den 31 december 2022 och i vilka materialet har bedömts kunna utgöra ett olaga integritetsintrång förutsatt att övriga rekvisit också är uppfyllda uppgår som ovan nämnt till 221 stycken. Endast 46 av dessa avgöranden utgörs av annat material än sådant med sexuellt eller naket innehåll, och i 16 av de 46 målen har materialet utgjorts av filmer på personer som blir misshandlade. Därtill kommer då 30 avgöranden som prövats under en femårsperiod avseende personer som utsätts för andra typer av olaga integritetsintrång, i genomsnitt knappt sex avgöranden per år.

Det avvikande materialet är enligt mig på intet sätt unikt och att så pass få avgöranden rör andra typer av material än just sådant med naket eller sexuellt innehåll eller material som visar personer som utsätts för misshandel är, anser

¹⁸⁵ Nyköpings tingsrätt mål B 3259-21, dom 2022-09-29.

¹⁸⁶ Mora tingsrätt dom B 719-22, dom 2022-11-24.

¹⁸⁷ Falu tingsrätt mål B 176-22, dom 2022-12-01.

¹⁸⁸ Gotlands tingsrätt mål B 1362-20, dom 2022-12-02.

¹⁸⁹ Östersunds tingsrätt mål B 2630-22, dom 2022-12-05

¹⁹⁰ Örebro tingsrätt mål B 6807-22, dom 2022-12-07.

jag, beklagligt. Förarbetena ger möjlighet till en betydligt bredare tillämpning än så och jag ställer mig frågande till hur det kan komma sig att tillämpningen av olaga integritetsintrång är så begränsad till en viss typ av material i praktiken. Särskilt då tingsrätterna trots allt har visat ett visst mått av kreativitet gällande vilket typ av material som vid spridning kan anses utgöra ett olaga integritetsintrång.

5 Analys

5.1 Inledning

Att det krävdes en ny och uppdaterad lagstiftning för att möta det allt större behovet av att skydda människors personliga integritet, inte minst tack vare internet och den enorma möjlighet till snabb och omfattande informations-spridning det har fört med sig, är ostridigt. Före införandet av brottet olaga integritetsintrång var skyddet för spridning av integritetskränkande material otillräckligt. Skyddet för den personliga integriteten var främst utvecklat genom domstolarnas utvidgade tillämpning av en föråldrad lagstiftning som inte var utformad för att möta de behov samhällets utveckling har skapat i brist på alternativ från lagstiftarens sida. Utvidgningen tycks ha gjorts för att komma åt de mest integritetskränkande brotten, de brott som det hade varit i det närmaste rättsvidrigt att inte straffa.

5.2 Mörkertalen – fallen som aldrig prövas

Enligt statistik från BRÅ gjordes 1 210 respektive 1 437 polisanmälningar angående olaga integritetsintrång under år 2018 respektive år 2019. Under år 2020 och år 2021 var motsvarande siffror 1 878 respektive 1 876 och enligt en preliminär rapport anmäldes 1 832 olaga integritetsintrång till polisen år 2022.¹⁹¹ Samtidigt visar min undersökning av alla tingsrättsavgöranden som behandlar olaga integritetsintrång att antalet ärenden som har prövats i domstol är betydligt färre än så.

Detta kan jämföras med att antalet anmälda internetrelaterade ärekränkingsbrott under samma tidperiod uppgick till 4 508 år 2018, 4 585 år 2019, 4 763 år 2020, 4 885 år 2021 samt 4 247 (preliminärt) år 2022. Intressant att uppmärksamma i sammanhanget är också att motsvarande siffror för anmälda internetrelaterade ärekränkingsbrott var 4 414 samt 5 454 år 2016 respektive år 2017.¹⁹²

Det är förstås omöjligt att veta hur många av anmälningarna som gäller faktiska brott, hur många av dem som hade kunnat vinna framgång vid en domstolsprövning samt vilken typ av material anmälningarna gäller.

Enligt en rapport från BRÅ 2015 lades hela 96 procent av de anmälda hot och kränkningar som skett via internet år 2012¹⁹³ ned av polis eller åklagare. Endast fyra procent av ärekränkingsbrotten i studien hade lett till en personupplösning, i samtliga fall genom ett åtalsbeslut. De ärenden där det faktiskt

¹⁹¹ <https://statistik.bra.se/solwebb/action/anmalda/urval/sok>, besökt 2023-03-25.

¹⁹² <https://statistik.bra.se/solwebb/action/index>, besökt 2023-03-25.

¹⁹³ BRÅ:s rapport 2015:6, s. 7.

väcktes åtal resulterade i samtliga fall i en fällande dom rubricerad som grovt förtal och samtliga fall gällde antingen bilder med naket innehåll eller vanliga bilder som publicerats tillsammans med kränkande texter om personens sexuella vanor.¹⁹⁴ Enligt rapporten lades var femte ärende ner på grund av att det saknades möjlighet att klara upp dem, vilket exempelvis kan innebära att den händelse anmälan avsåg inte utgjorde ett brott eller att gärningspersonen inte var straffmyndig.

Den vanligaste orsaken till att ärenden rubricerade som ärekränkingsbrott lades ner är att de har bedömts vara målsägandebrott, vilket som ovan nämnt innebär att åklagare endast får väcka talan om det är påkallat ur allmän synpunkt¹⁹⁵ och där målsäganden själv anger brottet till åtal. Reglerna kring när ett allmänt åtal ska anses påkallat ur allmän synpunkt är högst ställda, och ungefär 50 procent av ärekränkingsbrotten lades ner med hänvisning till regeln om särskilt åtalsprövning.¹⁹⁶

Utrednings- och bevissvårigheter, exempelvis svårigheter att identifiera okända gärningspersoner, svårigheter att säkra bevisning eller att målsäganden drar tillbaka sin anmälan, sägs också vara en betydande anledning till att de internetrelaterade brotten hade så låg uppklaringsgrad.¹⁹⁷ Enligt rapporten förekom också ett flertal svårigheter med att lagföra den här typen av brott kopplade direkt till själva lagstiftningen. Gränsdragningsproblematik mellan de olika lagrummen sägs vara ett sådant problem, i likhet med svårigheten att nå upp till förtalsbrottsrekvisitet ”ägnad att utsätta den drabbade för annans missaktning” vid bedömningen av om exempelvis en nakenbild kan anses utgöra förtal.¹⁹⁸

Även om det förvisso inte går att dra någon sådan slutsats med säkerhet, ligger det nära till hands att tänka sig att motsvarande siffror skulle kunna vara aktuella även i dagsläget, och att de skulle kunna vara tillämpbara även på brottsstatistiken gällande olaga integritetsintrång. Slutsatsen att mörkertalet gällande antalet olaga integritetsintrång som sker är enormt jämfört med hur många som fall som faktiskt prövas av domstol ligger därför också nära till hands, vilket enligt mig är både olyckligt och problematiskt med tanke på vilka konsekvenser olaga integritetsintrång ofta medför för den som utsätts.

Min kvantitativa analys av tingsrättsavgöranden visar att fler fall gällande olaga integritetsintrång har prövats årligen sedan HD:s praxis kom 2020.¹⁹⁹ Att ökningen av antalet prövade fall beror på just HD:s praxis går givetvis

¹⁹⁴ BRÅ:s rapport 2015:6, s. 11.

¹⁹⁵ År 2012 gällde ”av särskilda skäl” påkallat, vilket togs bort den 1 juli 2014, prop. 2013/14:47.

¹⁹⁶ BRÅ:s rapport 2015:6, s. 12 f.

¹⁹⁷ BRÅ:s rapport 2015:6, s. 13 ff.

¹⁹⁸ BRÅ:s rapport 2015:6, s. 15 f.

¹⁹⁹ 38 respektive 82 fall prövades 2019 respektive 2020 jfr med 113 respektive 106 fall 2022 respektive 2022, se avsnitt 4.1.

inte att säga med säkerhet. Enligt mig ligger dock just den slutsatsen nära till hands med tanke på att antalet anmälningar inte har ökat nämnvärt, och min tro och förhoppning är att rättsväsendet i allmänhet hade kunnat bli mer benägna att åtala och pröva olaga integritetsintrång om ytterligare praxis hade kommit på området.

5.3 Behovet av ytterligare praxis

Min uppfattning är att kriminaliseringen inte alls används i den omfattning som lagstiftningen tillåter och att ytterligare praxis på området angående vilken typ av material som kan utgöra ett olaga integritetsintrång vid spridning är avgörande för en tillfredsställande rättsutveckling. Efter HD:s avgörande NJA 2020 s. 273 går det i min genomgång av tingsrättsavgöranden att tyda en utvidgning av det straffbara området gällande det spridna materialet i underrättstillämpningen, som dithills i princip uteslutande hade behandlat bilder och filmer med naket eller sexuellt innehåll.²⁰⁰ Detta skulle givetvis också kunna bero på att HD:s avgörande kan ha bidragit till att åklagare är mer benägna att väcka åtal vid spridning av även andra typer av material än just sådant med sexuellt och/eller naket innehåll.

Ytterligare praxis, som behandlar andra typer av integritetskränkande material och snarare utvidgar det straffbara området än begränsar det, vilket delvis var fallet med NJA 2020 s. 917, vore också önskvärt. Hovrätternas spridda bedömningar av vad som utgör minimigränsen för hur många personer som kan anses utgöra *fler än ett fåtal* visar att ett förtydligande på även denna punkt är välbehövligt.

Ett problem som jag uppmärksammat vid min undersökning av framför allt tingsrättsavgöranden är att det i de friande domarna oftast är spridningsrekvisitet som inte anses uppfyllt och att det idag inte finns någon lagstiftning som täcker de fall av integritetskränkning där en person skickat integritetskränkande material till en eller ett par personer, även om materialet fått en omfattande vidare spridning som följd. Förtalsbrottet hade möjligen kunnat tillämpas på vissa av de fallen, såvida materialet hade kunnat bedömas utgöra en ärekränkning ägnad att utsätta den materialet rör för andras missaktning, vilket är långt ifrån självklart. Ett förtydligande från HD inom ramen för olaga integritetsintrång gällande huruvida den som ursprungligen spridit materialet kan anses ha spridit det med likgiltighetsuppsåt inför det faktum att materialet enkelt kan spridas vidare med tanke på internets räckvidd är därför varit

²⁰⁰ Endast fem avgöranden före NJA 2020 s. 273 behandlar annat material än sådant med naket eller sexuellt innehåll; Värmlands tingsrätt mål B 999-18, dom 2018-05-07, Örebro tingsrätt mål B 5137-18, dom 2018-12-05, Ångermanlands tingsrätt mål B 2747-18, dom 2019-03-26, Örebro tingsrätt mål B 933-19, dom 2019-04-03 och Södertörns tingsrätt mål B 12419-19, dom 2020-02-20, jämfört med 40 avgöranden efter NJA 2020 s. 273 under en lika lång tidsperiod (2018-01-01 – 2020-06-01 resp. 2020-06-02 – 2022-12-31).

väldigt välkommet. Det anges trots allt i förarbetena²⁰¹ att den som en gång publicerat material på internet fortsättningsvis förlorar kontrollen över den vidare spridningen, och jag ansluter mig till uppfattningen om att detta fenomen är något även gemene man borde ha vetskap om. Att risken för att material som sprids digital kommer vara tillgängligt för vem som helst under en oöverskådlig tid är överhängande, vilket jag menar är skäl nog för att kunna tillämpa ett likgiltighetsuppsåt i de situationer där den initiala spridningen inte skett till fler än ett fåtal personer, men där materialet trots allt fått en stor vidare spridning.

Det totala antalet avgöranden som prövats i tingsrätt före respektive efter HD:s första avgörande²⁰² och där tingsrätten funnit att materialet i fråga har varit integritetskränkande i lagens mening, 54 respektive 167 under en ungefär lika lång tidsperiod,²⁰³ är ytterligare en faktor som jag menar stärker min slutsats att ytterligare praxis krävs för en tillfredsställande tillämning av bestämmelsen om olaga integritetsintrång, eftersom det tyder på att domstolarna blivit mer benägna att pröva brottet efter att vägledande avgöranden kommit.

5.3.1 Sharenting

Det finns som sagt många olika typer av material som vid spridning kan uppfattas som djupt integritetskränkande. Exempelvis så kallad ”sharenting” har behandlats i ett enda av de underrättsavgöranden som jag har granskat under arbetets gång, och detta så sent som i november 2022.²⁰⁴ Sharenting är ett begrepp som beskriver publicering, överföring, lagring eller annan typ av behandling av privat information om barn via digitala kanaler av föräldrar eller andra vuxna som har haft hand om barnet. Begreppet är inget juridiskt begrepp i sig och kan beskriva såväl laglig som olaglig behandling på internet av uppgifter som rör barn.²⁰⁵ I den här uppsatsen syftar jag med ”sharenting” på material rörande barn som publicerats av vårdnadshavare på sociala medier, främst bilder och filmklipp.

Jag anser att det vore ytterst välkommet att ett svenskt sharenting-mål togs upp till prövning av HD. Dagligen möts jag av integritetskänsligt material rörande exempelvis svårt sjuka barn, barn med halvnakna kroppar och barn som på olika sätt förnedras eller förlöjligas på sociala medier av sina föräldrar. Även om syftet med spridningen inte har varit att orsaka barnet skada ska skaderekvisitet bedömas objektivt enligt lagstiftningen, utifrån den skada som spridningen *typiskt sett* kan orsaka. Jag menar att spridning av integritetskänsligt material rörande barn många gånger skulle kunna orsaka barnet sådan

²⁰¹ Se t.ex. SOU 2016:7 s. 275 och 264.

²⁰² Den 20 mars 2020.

²⁰³ Den 1 januari 2018 till den 19 mars 2020 respektive den 20 mars 2020 till den 31 december 2022.

²⁰⁴ Mora tingsrätt mål B 719-22, dom 2022-11-24.

²⁰⁵ Schildt Gillion (2021) s. 4.

allvarlig skada, både nu och i framtiden, att skaderekvisitet många gånger borde kunna anses vara uppfyllt. Även om barnet som materialet rör initialt inte förstår det, eller kanske till och med har samtyckt till spridningen, kan det spridna materialet finnas kvar på internet för all framtid. Det är en fråga som sträcker sig vida förbi omfattningen av den här uppsatsen, men jag kan ändå inte låta bli att fråga mig var barnperspektivet finns i bestämmelsen om olaga integritetsintrång? Det vore ytterst välkommet om HD kunde klargöra den saken.

Det kan kanske tyckas främmande att en förälder inte skulle äga rätt att publicera vilket material denne vill gällande sina barn på internet utan att riskera straffansvar, eftersom sharenting är så normaliserat i dagens samhälle. Det bör dock nämnas i sammanhanget att i Norge dömdes en mamma år 2019 av Noregs Høgsterett²⁰⁶ för just olaga integritetsintrång²⁰⁷ efter att hon publicerat integritetskänsligt material i en sluten grupp på Facebook när flickan befann sig i en, enligt domstolen, mycket utsatt situation. Informationen som publicerats gällde den vårdnadstvist som mamman för tillfället befann sig i mot den norska staten och bl.a. bilder på flickan när hon grät publicerades i gruppen. Domstolen gjorde i målet en avvägning mellan å ena sidan yttrandefriheten mot å andra sidan flickans rätt till skydd för sin personliga integritet. Vid avvägningen förde domstolen ett resonemang kring att bedömningen bör ta i beaktande om det finns något allmänintresse i publiceringen av uppgifterna, och kom fram till att så inte var fallet gällande det material som publicerats. Domstolen menade att mammans budskap hade gått att få fram utan att barnets identitet hade offentliggjorts.²⁰⁸

5.3.1.1 Sveriges första sharenting-mål

Den 24 november 2022 meddelade Mora tingsrätt sin dom²⁰⁹ i vad som enligt mig skulle kunna betraktas som Sveriges första och hittills enda sharenting-mål. I målet hade en pappa åtalats för olaga integritetsintrång efter att han vid två tillfällen spridit ett filmklipp i två slutna grupper på Facebook som visade hur hans då nioårige son i ett mycket upprört tillstånd överlämnades till ett socialkontor. Syftet med spridningen var enligt pappan att hjälpa sonen, som enligt egen utsago också var positiv till publiceringen, och pappan bestred straffansvar med invändningen att han inte haft uppsåt att skada sonen genom att publicera filmklippen. Tingsrätten uttalade följande:

Filmens innehåll är minst sagt hjärtskärande men tingsrätten tror inte att [pappan] hade något ont uppsåt när han spelade in

²⁰⁶ HR-2019-2038-A, (sak nr 19-074591STR-HRET), Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 2. April 2019.

²⁰⁷ Straffelova § 267, ”Spørsmål er om publisering av opplysningar om eige barn på sosiale medium krenkjer privatlivets fred”. Cit. P. (1) i HR-2019-2038-A.

²⁰⁸ Schildt Gillion (2021) s. 27.

²⁰⁹ Mora tingsrätt mål B 719-22, dom 2022-11-24.

den. Det är heller inte fel att skapa debatt om viktiga samhällsfrågor och om sådant som djupt berör barn som hamnar i vårdnadstvister. Emellertid får detta aldrig gå ut över ett barn, vilket det tveklöst gjort i detta fall. Om [sonen] skulle ha samtyckt till publiceringen spelar i sammanhanget ingen roll, eftersom en tolvåring knappast kan förstå vilken skada en publicering kan orsaka honom när den får en stor spridning som här är fallet. Till exempel är faran stor för att jämnåriga skulle kunna utnyttja filmens innehåll för att trakassera eller på annat sätt reta honom. Risken blir knappast mindre av att [sonen] tidvis mått väldigt dåligt. Även om [pappans] avsikt inte var att skada sonen så har spridningen ändå kunnat medföra allvarlig skada för [sonen] och detta måste [pappan] trots allt ha insett. Gärningen har skett på bekostnad av [sonens] välbefinnande och har inte varit försvarlig, varför åtalet är styrkt och [pappan] måste dömas för olaga integritetsintrång.²¹⁰

Målet överklagades till hovrätten, som meddelande sin dom den 24 april 2023.²¹¹ Även hovrätten ansåg att pappan genom publiceringen hade gjort sig skyldig till olaga integritetsintrång och uttalade följande:

Den i målet aktuella filmen avser en situation på socialtjänstens kontor i samband med en överlämning av [pappans] då nioåriga son [sonen]. Filmen skildrar [sonen] i ett mycket upprört tillstånd och det är tydligt att hans välbefinnande är allvarligt rubbat. Enligt hovrättens bedömning skildrar filmen Ricky, som är fullt identifierbar, i en sådan integritetskänslig situation som bestämmelsen är avsedd att skydda. Det är därmed fråga om en sådan utsatt situation som träffas av bestämmelsen. (...)

[Pappan] har själv berättat om att han publicerat filmen i Facebook-grupperna "Rättsupproret Socialtjänsten och brottslig myndighetsutövning utan straff" och "Sanningen om Socialtjänsten". Även om utredningen inte ger klart stöd för den närmare omfattningen av filmens spridning står det enligt hovrättens mening klart att filmen, genom de aktuella publiceringarna, gjorts tillgänglig för fler än ett fåtal personer. Det har alltså varit fråga om spridning i bestämmelsens mening. (...)

[Pappan] har berättat att syftet med publiceringen bl.a. var att hjälpa [sonen] samt att [sonen] var positiv till publiceringen. Det som [pappan] beskrivit i fråga om [sonens] inställning till publiceringen utgör dock inte ett sådant giltigt samtycke som

²¹⁰ Cit Mora tingsrätt mål B 719-22, dom 2022-11-24.

²¹¹ Svea hovrätt mål B 15555-22, dom 2023-04-24.

innebär att gärningen ska vara fri från ansvar. Vidare ska, som framgår ovan, bedömningen av om en gärning varit ägnad att medföra allvarlig skada utgå från vad som *typiskt sett* kan medföra allvarlig skada. Enligt hovrättens bedömning står det i det här fallet klart att det varit fråga om en sådan spridning som får anses ha varit ägnad att medföra allvarlig skada. Vid bedömningen beaktar hovrätten särskilt den utsatthet som [sonen] ger uttryck för i filmen samt den omständigheten att [pappan] spridit filmen i två olika grupper på Facebook, utan någon närmare kontroll av vilka som kunnat ta del av filmen eller hur filmen därefter kunnat komma att spridas vidare. Den omständigheten att det varit fråga om slutna grupper medför ingen annan bedömning. (...)

Som framgått ovan har [pappan] uppgett att han publicerade filmen för att han ville hjälpa sin son. Han har därutöver uppgett att han ville visa på missförhållanden inom socialtjänsten. Hovrätten ifrågasätter inte att [pappan] hade sådana motiv. Spridningen av filmen utgör dock ett mycket ingripande intrång i [sonens] privatliv som inte kan anses svara mot det eventuella intresset från allmänheten att ta del av filmen. Filmen har inte heller ett sådant innehåll som innebär att det funnits ett legitimt samhällsintresse att sprida filmen. Gärningen har därför inte varit försvarlig. (...)

Vad gäller [pappans] uppsåt konstaterar hovrätten att [pappan] varit medveten om att filmen visar [sonen] i en mycket utsatt situation samt att filmen, genom publiceringen i Facebook-grupperna, blev föremål för spridning. Han har således haft uppsåt till gärningen. (...).²¹²

Jag anser att avgörandet är både välkommet och otroligt viktigt för den fortsatta rättstillämpningen. Det är ett stort steg framåt att sharenting-fenomenet nu uppmärksammas även i svenska rättssalar. Förhoppningsvis kan domen också få en prejudicerande verkan på så sätt att även andra sharenting-mål kan komma att prövas inom en inte allt för avlägsen framtid.

Hovrättens resonemang i det aktuella målet skulle mycket väl kunna tillämpas på exempelvis spridning av en bild eller film på sjuka eller svårt sjuka barn eller barn som annars befinner sig i en mycket utsatt situation. Jag hoppas innerligt att målet tas upp till prövning av HD, inte minst med tanke på den effekt tidigare prejudikat fått på rättstillämpningen. Ett prejudikat hade dessutom kunnat få en preventiv effekt, på så sätt att föräldrar och andra vuxna

²¹² Cit. Svea hovrätt mål B 15555-22, dom 2023-04-24.

beaktar vilka konsekvenser en publicering av ett visst material kan komma att få för de barn materialet rör.

5.3.2 TikTok-trenderna

En av de i dagsläget senaste trenderna på TikTok, den s.k. ”gargamel/gargas”-hashtagen²¹³ visar också att samhället i stort är i behov av ett förtydligande om vilken typ av material som kan anses vara integritetskränkande. Detsamma gäller det nya TikTok-fenomenet att nattklubbpersonal filmar ut mot baren eller dansgolvet på sin klubb och live-sänder detta på sin TikTok-kanal. I samband med att trenden uppmärksammades i media intervjuades en polis som menade att sådan live-streaming utgör ett olaga integritetsintrång.²¹⁴ Hur integritetskänsligt det kan anses vara att personer filmas bland många andra ute på en nattklubb låter jag vara osagt. Detsamma gäller frågan om filmningen eller spridningen hade kunnat vara brottslig enligt något annat lagrum. Att polisen uttalar i media att beteendet utgör olaga integritetsintrång²¹⁵, vilket med största sannolikhet är felaktigt, visar dock enligt mig att rättsläget är oklart och svårtolkat, och att mer praxis på området krävs för att förtydliga det straffbara områdets gränser.

Även om bilderna och filmerna under ovan nämnda hashtags med största sannolikhet inte utgör integritetskränkande material i lagens mening, visar de ändå att trenderna på internet tenderar att uppmuntra till publicering av bilder och filmklipp på människor utan giltigt samtycke. Och sådana trender tenderar enligt min mening dessvärre att eskalera. Det är därför inte svårt att föreställa sig att även sådant material som kan anses vara integritetskränkande i lagens mening kan komma att trenda under en ny hashtag inom en inte allt för avlägsen framtid. Gränserna för det straffbara området behöver därför tydliggöras snarast; dels för att kunna möta behovet av att lagföra vissa särskilt integritetskränkande beteenden, dels i preventivt syfte för att avskräcka människor från spridning av integritetskränkande material i underhållningssyfte.

5.4 Är lagstiftningen redan föråldrad?

Med tanke på dagens samhällsutveckling, med internet och dess möjligheter till ultrasnabb informationsspridning, är det egentligen inte konstigt att lagstiftningsarbetet inte kan hålla samma takt och att lagstiftningen i princip är föråldrad redan innan den hunnit träda i kraft. Samhällsutvecklingen ställer höga krav på domstolarnas tillämpning, framför allt på HD, som behöver

²¹³ Under gargamel/gargas-hashtagen publiceras bilder och filmer på personer som anses som ”fula”, likt trollkarlen Gargamel i ”Smurfarna”. Fotograferingen eller filmningen görs i smyg på offentliga platser och publiceras i ett hånfullt eller komiskt syfte.

²¹⁴ Yohannes Magnusson, SVT Nyheter Stockholm (2023).

²¹⁵ Se bl.a. Yohannes Magnusson, SVT Nyheter Stockholm (2023).

pröva, förtydliga, utvidga och ringa in det straffbara området. Det jag tycker mig kunna se i min underrättsanalys är en ovillighet mot, eller måhända en rädsla för, att ”gå utanför boxen” vad gäller vilka handlingar som kan anses utgöra ett olaga integritetsintrång, vilket jag menar krävs för att lagstiftningen ska kunna erbjuda ett tillfredsställande skydd för den personliga integriteten.

Det kan tyckas självklart att människor som lever i en social gemenskap får tåla ett visst mått av integritetskränkning. Kriminalisering mot all form av integritetskränkande beteende är varken önskvärt eller möjligt. Men kan man kräva att människor ska finna sig i att exempelvis bli filmade i smyg på stan och uthängda på internet som ”fula” i syfte att göra dem till åtlöje och håna dem för deras utseende, som i fallet med gargamel/gargas-hashtagen? Är det rimligt att lagstiftaren rycker på axlarna och hänvisar till yttrandefriheten, eller att en teknikalitet i en redan befintlig lagstiftning förhindrar att spridning av sådana filmer inte bedöms vara straffbart? Jag ställer mig frågande till om det är moraliskt försvarbart att spridning av sådana bilder och filmer inte är straffbart och jag hade som sagt önskat en prövning av om olaga integritetsintrång hade kunnat tillämpas på spridning av även sådant material. Kanske hade en utvidgning av det straffbara området kunnat ske genom praxis, likt HD:s kreativa lösning i NJA 1992 s. 594, eftersom lagstiftaren inte verkar hinna med i internets snabba svängar? Eller, kan det vara så illa att en lagstiftning som infördes så sent som år 2018 redan har blivit omodern och att det krävs ytterligare kriminalisering för att nå internets alla särskilt integritetskränkande hörn?

Tyvärr är nog svaret på den sista frågan jakande, i vart fall på sikt. Olaga integritetsintrång tar som ovan nämnt sikte på uppgifter som hör till den privata sfären och som en person har särskilt starkt intresse av att få behålla för sig själv. Att en person är ful är en subjektiv uppfattning och även om det kan anses djupt kränkande att bli filmad och uthängd som ”ful” är det högst otroligt att publicering av sådant material utgör ett olaga integritetsintrång. Dessutom hindrar legalitetsprincipen en alltför vid och kreativ tolkning av hur brett det straffbara området kan stäcka sig, och jag kan dessvärre inte se hur lagstiftningen i dess nuvarande form hade kunnat tillämpas på spridning av material av den här typen utan att strida mot legalitetsprincipen.

5.5 Fyller lagstiftningen den tänkta funktionen och har det straffbara området utvidgats?

Utan en djupgående analys av samtliga underrättsavgöranden som behandlar olaga integritetsintrång och ärekränkingsbrotten är det svårt att med säkerhet uttala sig om huruvida det straffbelagda området har utvidgats i någon större utsträckning. Min översiktliga genomgång visar dock att en stor del av det material som har bedömts utgöra ett olaga integritetsintrång är material

motsvarande det som tidigare har kunnat anses utgöra förtal och i vissa fall brott mot PUL.

Att HD:s dom NJA 1992 s. 594 på sätt och vis utvidgade det straffbara området gällande förtalsbrottet kan visserligen anses utgöra ett uttryck av missnöje över att den då gällande lagstiftningen var otillräcklig för att komma åt en viss typ av integritetskränkande brott. En utvidgning av det straffbara området genom praxis på det sätt som skedde genom NJA 1992 s. 594 kan i och för sig på sätt och vis anses positivt, då HD tillgodosåg behovet av en breddad omfattning av det straffbelagda området genom tillämpning av befintlig lagstiftning, i väntan på en mer tillfredsställande sådan.

Ostridigt är att förtalsbrottet i sin egentliga mening inte tar sikte på spridning av exempelvis nakenbilder och filmer med sexuellt innehåll, eftersom sådana typiskt sett inte brukar innebära en sådan kränkning av den utsattes ära eller vara ägnade att utsätta denne för andras missaktning som krävs för straffansvar. En del av de domar som idag behandlar olaga integritetsintrång gällande spridning av naket och sexuellt innehåll kan troligtvis anses falla utanför vad som är att anse som förtal. Men det är också troligt att en argumentation om huruvida materialet och övriga omständigheter i fallet utgör förtal hade kunnat vinna framgång i många fall, särskilt med hänsyn NJA 1992 s. 594 och dess efterföljande tillämpning. Det är såklart olyckligt att en utvidgning av en redan befintlig lagstiftning genom praxis ska krävas för att nå vissa typer av brott. Införandet av ett nytt straffbud borde dock rimligtvis ha till syfte att utvidga det straffbara området till att omfatta ett ännu bredare spektrum än vad som tidigare varit möjligt, och jag är tveksam till i vilken omfattning en utvidgning egentligen har skett.

Jag anser att den nu gällande lagstiftningen angående olaga integritetsintrång hade kunnat användas på ett betydligt bredare sätt, för att komma åt även andra typer av material som publiceras på internet än just bilder och filmer med naket och sexuellt innehåll. Särskilt med hänsyn till att en stor del av det material som har bedömts utgöra ett olaga integritetsintrång mycket väl hade kunnat falla inom ramen för tillämpningen av förtalsbrottet enligt tidigare praxis. Detta faktum tydliggörs ytterligare i och med HD:s bedömning i NJA 2020 s. 917, d.v.s. att publiceringen av materialet före ikraftträdandet av olaga integritetsintrång i stället utgjorde förtal. Det finns visserligen mål som rör spridning av sådant material som inte är straffbart enligt något annat straffbud. Jag menar dock att dessa mål utgör undantag, och att de mål som hittills prövats i regel har rört bilder eller filmer med naket eller sexuellt innehåll.

PUL erbjuder en viss möjlighet till lagföring av integritetskänsligt material, som exempelvis publicering av domar eller kränkande bilder på eller uppgifter om en identifierbar person. Enligt BRÅ²¹⁶ tillämpades den dock sällan, enligt åklagarna själva på grund av att lagen upplevdes som komplicerad samt

²¹⁶ BRÅ:s rapport 2015:6.

att den bristande kunskapen om den skapade en motvilja mot att använda den.²¹⁷

Kränkande fotografering förutsätter att upptagningen av materialet har skett i privat miljö av särskilt integritetskänslig natur och utan giltigt samtycke ifrån personen i fråga. Så är förstås inte alltid fallet vad gäller material som genom spridning har ansetts utgöra olaga integritetsintrång. I många fall kan upptagningen ha skett med initialt samtycke, i andra fall har personen som spridit materialet fått det skickat till sig och har således inte varit den ursprungliga upphovskällan. Kränkande fotografering kriminaliserar dessutom enbart material som utgörs still- eller rörliga bilder, och kriminaliserar inte heller en eventuell spridning av materialet. Trots likvärdiga skyddsintressen är en närmare jämförelse mellan olaga integritetsintrång och kränkande fotografering därför inte relevant att göra i detta sammanhang.

5.6 En gång publicerat, alltid publicerat

En problematisk aspekt som uppstått i och med att HD i NJA 2020 s. 917 bedömde att olaga integritetsintrång inte är ett perdurerande brott och att underlåtenhet att radera ett redan publicerat material i sig inte är brottsligt, är att den som en gång har samtyckt till en publicering inte har möjlighet att ändra sig i efterhand och, så att säga, dra tillbaka sitt samtycke. Den som en gång samtyckt till att integritetskränkande material publiceras, får helt enkelt finna sig i att det kan finnas kvar för all framtid. Och även om samtycke aldrig förelegat och en fällande dom har meddelats kan gärningspersonen inte tvingas radera materialet och inte heller straffas för underlåtenhet att radera det, så länge en ny publicering av materialet inte sker. Därtill kan personer som har publicerat integritetskränkande material före bestämmelsens ikraftträdande aldrig straffas för underlåtenhet att radera redan publicerat integritetskränkande material.

Huruvida det sistnämnda faktumet i sig är problematiskt, med hänsyn till principen om förbud mot retroaktiv bestraffning, är dock tvetydligt. Å ena sidan kan material som publiceras på internet få enorm spridning och varje ny visning av materialet torde utgöra en ytterligare kränkning för personen materialet rör, vilket i sig talar för att en bedömning av brottet som perdurerande vore att föredra. Ett alternativ vore att spridningsrekvisitet hade bedömts innefatta nya *visningar* utöver ny *spridning*. Å andra sidan kan en person rimligtvis inte straffas för något som inte var kriminaliserat när handlingen utfördes och hur en gränsdragning däremellan skulle kunna se ut är en tämligen komplex fråga.

Ett alternativ vore förstås att låta kriminaliseringen omfatta även underlåtenhet att radera sådant material som en gång publicerats med samtycke från

²¹⁷ BRÅ:s rapport 2015:6 s. 16.

personen i fråga, men där personen sedan dragit tillbaka samtycket. Med en sådan ordning vore fortfarande den ursprungliga publiceringen att anse som laglig, men underlåtenheten att radera materialet när personen i fråga uttryckligen ber om det hade varit brottslig, vilket heller inte hade utgjort en överträdelse av legalitetsprincipen.

HD framhöll i NJA 2020 s. 917 att den ursprungliga spridaren inte alltid har kontroll över det efterföljande förloppet. Det vore dock inte orimligt att domstolen vid en bedömning av underlåtenhet att radera tillgängliggjort material hade tagit i beaktande även hur och i vilken omfattning den vidare spridningen har skett samt om denna spridning legat utanför gärningsmannens kontroll. Jag anser därför att den begränsning av lagstiftningens tillämpningsområde som skapats i och med NJA 2020 s. 971 är både olycklig och onödig.

5.7 Brottskonkurrens

Angående olaga integritetsintrång och dess förhållande till annan lagstiftning, främst förtalsbrottet, uttalades det i förarbetena att gränsdragningsfrågor angående brottskonkurrens lämpligtvis får lösas genom praxis. Med hänsyn till vilket skyddsintresse som angripits bör ett förtalsbrott dock konsumeras av olaga integritetsintrång, alternativt som huvudregel dömas i konkurrens om båda straffbuden är tillämpliga.²¹⁸

Att det vid spridning av material som omfattas av både olaga integritetsintrång och förtalsbestämmelsen ska dömas för båda brotten i konkurrens bekräftades av HD i NJA 2020 s. 917. HD förtydligade vidare att om spridningen är att bedöma som grovt olaga integritetsintrång ska det dock normalt innebära att förtalsbrottet konsumeras, eftersom grovt olaga integritetsintrång har en påtagligt strängare straffskala.²¹⁹

Förfarandet vid brottskonkurrens kan i och för sig anses innebära att det straffbara området har utvidgats. Det innebär dock inte per se att fler gärningstyper kan anses som straffbara. Att det vid brottskonkurrens ska dömas för båda brotten talar snarare *för* att gärningen redan tidigare varit kriminaliserad genom förtalsbrottet i många fall, enligt mig.

5.8 Slutsats

Min sammantagna slutsats är dock att det straffbara området får anses ha utvidgats i och med införandet av brottet olaga integritetsintrång, även om utvidgningen enligt min mening inte är tillräcklig. Att spridning av s.k. hämndporr numera går att bedöma som brottsligt utan att behöva ta hänsyn till om

²¹⁸ Prop. 2016/17:222 s. 47 och 97.

²¹⁹ NJA 2020 s. 917 p. 20.

spridningen kan anses ha varit ägnad att kränka offrets ära eller heder och hänvisa till en utvidgad bedömning av en i dagsläget föråldrad bestämmelse om förtal är givetvis ett stort steg framåt i utvecklingen. Jag menar dock att det finns en uppsjö av annat integritetskränkande material som sprids på internet och att bestämmelsen om olaga integritetsintrång tyvärr inte tillämpas i den utsträckning som den både kunde och borde ha gjorts i praktiken.

Att Sveriges första sharenting-dom²²⁰ nu prövats av hovrätten är också ett väldigt stort steg framåt. Både tingsrätten och hovrätten fann att materialet tillsammans med övriga omständigheter i målet var så pass integritetskränkande att pappan kunde fällas för olaga integritetsintrång, vilket är en hittills unik företeelse i svensk rätt. Underrätternas bedömning i målet skulle kunna tyda på att domstolarna faktiskt har börjat våga tillämpa lagstiftningen mer extensivt och framför allt på fler typer av material, vilket iså fall är en väldigt positiv utveckling.

Min genomgång av tingsrättsavgöranden visar att ett antal spridningar av integritetskänsligt material, som inte hade kunnat anses utgöra förtal, har bedömts vara brottsliga. Dessa avgöranden är dock i kraftig minoritet i jämförelse med det antal avgöranden som rört spridning av bilder och filmer med naket eller sexuellt innehåll. Jag menar att det finns en rad typer av annat material som kan och bör prövas gällande huruvida spridning av materialet kan anses utgöra olaga integritetsintrång. Det krävs mer praxis på området för att utvidgningen ska bli tillfredsställande och för att bestämmelsen ska kunna utnyttjas till sin fulla potential, eftersom lagstiftningens utformning och motiv enligt min mening tillåter en mer extensiv tolkning än den som tillämpas av underrätterna i dagsläget.

Praxis som banar väg för en mer extensiv tolkning, tillsammans med praxis som gör om och gör rätt och kriminaliserar även underlåtenhet att ta bort integritetskränkande material, skulle kunna ge den personliga integriteten ett något sånär tillfredsställande skydd i den digitala era som är dagens verklighet utan ett akut införande av ytterligare straffbestämmelser, som visserligen också lär behövas på sikt.

Så som rättsläget ser ut idag, är skillnaden mellan gällande rätt i sedvanlig mening och gällande rätt i faktiskt mening alldeles för stor. Detsamma gäller underrätternas bedömning av exempelvis spridningsrekvisitet och min sammantagna slutsats är att HD bär ett stort ansvar för att rättsläget ska kunna bli mer enhetligt.

²²⁰ Svea hovrätt mål B 15555-22, dom 2023-04-24.

6 Avslutande reflektioner

Den 24 februari 2023 meddelade influencern i programmet Söndagsintervjun i Sveriges Radio P1 att polisutredningen mot henne hade lagts ner.²²¹ Jag kontaktade polismyndigheten för att få uppgifterna bekräftade och skickade samtidigt in en begäran om att få ta del av förundersökningen, eftersom jag med hänsyn till vad som framkommit under arbetet med uppsatsen ställer mig frågande till varför åtal inte väcktes i ärendet. Jag fick till svar via mail ett par veckor senare att ”utöver grundanmälan så lämnas inga handlingar ur den aktuella hos polismyndigheten nu stängda polisutredningen ut med anledning av rubricerad begäran (åklagarmyndigheten [*sic*] har beslutat att inte väcka åtal i detta ärende).”²²², med hänvisning till 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Av grundanmälan framgår att det är polismyndigheten själva som har anmält brottet till åtal och att en förundersökning inleds eftersom det finns anledning att anta att brott som hör under allmänt åtal har begåtts. Det framgår också att influencern är misstänkt för att genom publiceringen av en video på sin Youtube-kanal där man ser en man som ligger utslagen och blodig utanför hennes lägenhetsdörr ha gjort sig skyldig till ett fullbordat olaga integritetsintrång, eftersom hon spridit bildmaterial av målsäganden när denne befunnit sig i en mycket utsatt situation. Videon har tagits bort från influencerns Youtube-kanal när anmälan upprättas, men det framgår att klipp från den fortfarande cirkulerar på sociala medier.²²³ Mer information än så framgår inte och varför åtal inte väcktes mot influencern kommer jag således aldrig få reda på.

Med utgångspunkt i vad som framkommer i grundanmälan och med hänsyn till de avgöranden som jag har granskat samt vad som i övrigt framkommit under min undersökning av brottet olaga integritetsintrång ställer jag mig dock frågande till vilken eller vilka omständigheter som bidrog till att åtal aldrig väcktes. Det är ostridigt att spridningsrekvisitet är uppfyllt. Vad gäller uppsåtsfrågan tar olaga integritetsintrång sikte på uppgifter som *typiskt sätt* är ägnat att orsaka allvarlig skada, vilket filmen definitivt skulle kunna anses vara med hänsyn till både praxis från HD och hur underrätterna har motiverat sina bedömningar i vissa fall. Tingsrätten har exempelvis i ett fall uttalat att ”även att en person är så pass berusad att personen inte kan ta hand om sig själv är en sådan uppgift” (jfr även Högsta domstolens dom i mål B5438-19).²²⁴ angående vilket material som kan anses vara en uppgift som kränker någons personliga integritet, med hänvisning till NJA 2020 s. 273. Det

²²¹ Wicklin och Engberg, Sveriges Radio (2023).

²²² Cit. E-mail från polismyndighetens kansli (2023).

²²³ Polismyndigheten, Huvudanmälan 5000-K1321081-22 (2022).

²²⁴ Cit. Göteborgs tingsrätt mål B 5759-20, dom 2020-11-30.

material som influencern publicerade skulle utan svårighet kunna bedömas vara en sådan uppgift.

Mannens ansikte är censurerat på filmen. Av influencerns efterföljande inlägg på Instagram där hon ber om ursäkt för det inträffade framgår det dock att mannen är en ”ung man”, att han har bett henne om ursäkt för att ”han somnat utanför fel dörr” och att han ”nu befann sig på rätt plats i samma fastighet”.²²⁵ Eftersom influencerns folkbokföringsuppgifter finns tillgängliga på internet är det inte särskilt svårt att, för den som vill, ta reda på vem mannen på filmen är, oaktat censureringen. En kvalificerad gissning från min sida, och jag vill verkligen understryka att det är en gissning, är att mannen på filmen inte ville ange brottet till åtal och att det inte ansågs påkallat ur allmän synpunkt att väcka åtal.

Mamman som misshandlade sin treåriga dotter dömdes för grov misshandel, misshandel och ofredande till 2 års fängelse. Hon åtalades aldrig för olaga integritetsintrång. I domen²²⁶ framkommer att mamman filmat gärningarna och skickat filmerna till en person via Instagram och Snapchat. I domen framkommer också att filmerna spreds i sociala medier och har setts av tusentals personer, vilket mamman enligt egen utsago fick ångest över. Mamman förnekar att hon skulle ha skickat filmerna till fler än en person och personen som hon har skickat filmerna till har inte gått att identifiera, trots att delar av deras konversationer finns bevarade. Åtal för olaga integritetsintrång gällande spridning av filmklippet har i skrivande stund inte väckts, varken mot mamman eller någon annan.

Om mamman endast skickat filmerna till en person, i enlighet med vad hon själv uppgett, utgör det enligt dagens tillämpning av lagstiftningen inte ett olaga integritetsintrång eftersom likgiltighetsuppsåt till vidare spridning inte tycks vara straffbart.²²⁷ Huruvida den vidare spridningen av materialet skulle kunna utgöra ett olaga integritetsintrång är enligt vad jag har funnit fortfarande inte helt klart, eftersom domstolarna hittills inte prövat något sådant fall. En viss liknelse skulle kunna göras med att tingsrätten i ett mål²²⁸ uttalade att en vidare spridning av bilder med naket innehåll som redan publicerats av personerna på bilderna inte var försvarlig trots att materialet redan fanns publicerat på andra digitala plattformar. Å ena sidan fäste tingsrätten i det målet dock stor vikt vid att den kontext bilderna spridits i gjorde det uppenbart att spridningen var ägnad att orsaka allvarlig skada, vilket den massiva spridningen av filmerna på den treåriga flickan inte tycks varit ägnad att göra. Å andra sidan tar skaderekvisitet sikte på vilken skada spridningen *typiskt sätt*

²²⁵ Demirian, Aftonbladet (2022).

²²⁶ Blekinge tingsrätt mål B 2505-22, dom 2023-03-15.

²²⁷ Jfr. avsnitt 4.2.

²²⁸ Solna tingsrätt mål B 2182-20, dom 2020-12-21.

kan innebära, vilket gör frågan något mer komplex och svår att bedöma utan ett vägledande prejudikat gällande spridning av det aktuella slaget.

Med hänsyn till lagstiftningens syfte är det svårt att förstå hur influencern och mamman till den treåriga flickan kunde undgå straffansvar för olaga integritetsintrång. Rättsläget är idag alldeles för oklart för att kunna anses som tillfredsställande. Underrätternas bedömningar är inkonsekventa och onödigt begränsade på ett flertal punkter, och inte ens polisen verkar kunna urskilja det straffbara områdets gränser tillräckligt väl för att kunna kommunicera en korrekt bild av brottet i media.²²⁹ Rättsläget *måste* klargöras på ett flertal punkter för att olaga integritetsintrång ska kunna tillämpas rättssäkert och på ett sätt som uppfyller lagstiftningens syfte om skydd för den personliga integriteten på ett mer tillfredsställande sätt.

Det finns en stor mängd situationer i vilka det borde anses vara särskilt integritetskränkande att bli fotograferad eller filmad och uthängd i sociala medier. Hur många av oss har inte sett bilder eller filmer från exempelvis en trafikolycka, bilder eller filmer på drog- eller alkoholpåverkade personer i offentliga miljöer eller bilder på svårt sjuka barn på våra sociala medier den senaste veckan? Det finns en uppsjö av material som jag anser kan och bör falla in under lagstiftningens tillämpningsområde och min åsikt är att det är orimligt att det aldrig har prövats i domstol huruvida spridning av sådant material kan utgöra olaga integritetsintrång. Särskilt med hänsyn till att det trots allt är över fem år sedan bestämmelsen om olaga integritetsintrång trädde i kraft.

²²⁹ Jfr. exempelvis Yohannes Magnusson, SVT Nyheter Stockholm (2022) samt Hjertén, Aftonbladet (2022).

Källförteckning

Litteratur

Andersson, Frida, m.fl., Brå, Rapport 2015:6, *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet*, Brottsförebyggande rådet, Stockholm, 2015.

Axberger, Hans-Gunnar; 'Ära och integritet', *JT 1994/95 Nr. 4* s. 716–728.

Asp, Petter, Ulväng, Magnus och Jareborg, Nils: *Kriminalrättens grunder*, uppl. 2, Uppsala: Iustus Förlag AB, 2013.

Bennet, Tova: *Straffansvar vid atypiska sinnestillstånd*, uppl. 1:1, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2020.

Gröning, Linda: 'Straffrätten i verkligheten eller som verkligheten? Reflektioner kring straffrättsdogmatikens empiriska förankring', *Festskrift till Per Ole Träskman 2011* s. 217–228.

Kleineman, Jan 'Rättsdogmatisk metod' I: Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.): *Juridisk metodlära*, uppl. 2.1, Lund: Studentlitteratur AB, 2018, s. 21–46.

Sandgren, Claes: *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, uppl. 5, Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2020.

Sandgren, Claes: 'Om empiri och rättsvetenskap (del I)' *JT 1995/96 Nr. 3* s. 726–748.

Sandgren, Claes: 'Om empiri och rättsvetenskap (del II)' *JT 1995/96 Nr. 4* s. 1035–1059.

Schultz, Mårten och Sackemark, Alexandra: *Näthat – rättigheter och möjligheter*, uppl. 2, Stockholm: Karnov Group Sweden AB, 2015.

Schildt Gillion, Anna, *Juridiken bakom sharenting*, Institutet för juridik och internet, Statens medieråd 2021.

Trolle Önnerfors, Elsa och Wenander, Henrik: *Att skriva rätt – goda råd för att skriva uppsats i juridik*, uppl. 1:1, Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB, 2016.

Träskman, Per-Ole och Wennberg, Suzanne: *Brottsbalken – en kommentar*, uppl. 9:1, Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2019.

Artiklar

Dahlgren, Stina: *'Kändisarnas reaktioner på Margaux video "Kommer inte låta mina döttrar följa dig"'*, Aftonbladet, 2022-11-08 (uppdaterad 2022-12-23), <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/VPzJ3V/kandisar-reaktioner-efter-margaux-dietz-video-pa-blodig-man> , besökt 2023-02-08.

Demirian, Natalie: *'Margaux Dietz pudlar efter skandalklippen: "Jag brast i ansvar"'*, Aftonbladet, 2022-11-07 (uppdaterad 2023-02-24), <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/O8od2q/margaux-dietz-forklaring-efter-youtube-videon>, besökt 2023-03-25.

Eriksson, Niklas: *'Kritikstorm mot Margaux Dietz – filmade utslagen man'*, Aftonbladet, 2022-11-04 (uppdaterad 2022-12-23), <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/XbjOXo/margaux-dietz-filmade-utslagen-man-kritiseras-pa-natet> , besökt 2023-02-08.

Hjertén, Linda: *'Flickans pappa: "Mitt hjärta krossades"'*, Aftonbladet, 2022-09-21 (uppdaterad 2022-09-22), <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/EQwR9P/flickans-pappa-mitt-hjarta-krossades>, besökt 2023-02-08.

Jonsson, Joel: *'Margaux Dietz talar ut efter skandalen'*, Göteborgs-Posten, 2022-12-23, <https://www.gp.se/kultur/kultur/margaux-dietz-talar-ut-efter-skandalen-1.88561018> , besökt 2023-02-08.

Lundmark, Erik: *'Ronnebymammans egna ord om våldsfilmerna: "Blev manipulerad"'*, SVT Nyheter Blekinge, 2022-11-14 (uppdaterad 2023-02-23), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/blekinge/ronnebymammans-egna-ord-om-valdsfilmerna-blev-manipulerad>, besökt 2023-02-08.

Palmström, Ola: *'Margaux Dietz ber om ursäkt – efter omtalade videon'*, Aftonbladet, 2022-11-05, <https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/y6ErgR/margaux-dietz-ber-om-ursakt-efter-omtalade-youtube-videon> , besökt 2023-02-08.

Wicklin, Martin och Engberg, Hannah: *'Margaux Dietz – efter videon som fick allt att rasa'*, Sveriges Radio, 2023-02-24, <https://sverigesradio.se/avsnitt/margaux-dietz-2-0>, besökt 2023-03-02.

Yohannes Magnusson, Helena: *'Ny trend att livesända från nattklubb – polisen: "Ett allvarligt brott"'*, SVT Nyheter Stockholm, 2023-04-18 (uppdaterad 2023-04-19), <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/ny-tiktok-trend-livesander-fran-nattklubben> besökt 2023-04-18.

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 2005/2006:173 *Översyn av personuppgiftslagen.*

Prop. 2009/10:80 *En reformerad grundlag.*

Prop. 2012/13:69 *Kränkande fotografering.*

Prop. 2016/17:222 *Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.*

Utredningsbetänkanden

SOU 1970:47 *Skydd mot avlyssning.*

SOU 1980:8 *Privatlivets fred.*

SOU 1984:54 *Tvångsmedel – Anonymitet – Integritet.*

SOU 1992:84 *Ersättning för kränkning genom brott.*

SOU 2002:18 *Personlig integritet i arbetslivet.*

SOU 2004:20 *Genetik, integritet och etik.*

SOU 2007:22 *Skyddet för den personliga integriteten.*

SOU 2008:3 *Skyddet för den personliga integriteten – bedömningar och förslag.*

SOU 2016:7 *Integritet och straffskydd.*

Elektroniska källor

Sveriges riksdag, Beslut: Kränkande fotografering blir ett brott (JuU21), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/krankande-fotografering_H001JuU21, besökt 2023-03-23.

Sveriges riksdag, Beslut: Skyddet för den personliga integriteten ska stärkas (KU13), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/ett-starkt-straffrattsligt-skydd-for-den_H501KU13, besökt 2023-02-03.

Nationalencyklopedien, [https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integritet-\(helgjuten\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integritet-(helgjuten)), besökt 2023-02-13.

Nationalencyklopedin, <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/integritet> , besökt 2023-02-13.

Statens medicin-etiska råd, *Några medicin-etiska begrepp*,
<https://smer.se/etik/nagra-medicinsk-etiska-begrepp/>, besökt 2023-02-13.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Ängla_Pändel, besökt 2023-04-25.

<http://www.juridikinstitutet.se>, besökt 2023-04-25.

Rättsfall m.m.

Högsta domstolen

NJA 1992 s. 594.

NJA 1999 s. 702.

NJA 2020 s. 273.

NJA 2020 s. 917.

Övriga rättsfall

Hovrätten för övre Norrland mål B 653-04, dom 2005-05-26.

Svea hovrätt mål B 3120-13, dom 2013-10-31.

Svea hovrätt mål B 2046-08, dom 2008-04-29.

Göta hovrätt mål B 2417-13, dom 2014-02-18.

Svea hovrätt mål B 11695-13, dom 2014-04-10.

Blekinge tingsrätt mål B 2505-22, dom 2023-03-15.

Svea hovrätt mål B 15555-22, dom 2023-04-24.

Noregs Høgsterett

HR-2019-2038-A, (sak nr 19-074591STR-HRET), Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 2. April 2019.

Otryckta källor

E-mail från Polismyndigheten 2023-03-20, svar på begäran om utlämnande av utredningshandlingar i ärende 5000-1321081-22 (ärendenummer A137.990/2023).

Polismyndigheten, Huvudanmälan 500-K1321081-22 angående olaga integritetsintrång, anmälningsdatum 2022-11-05.

Rättsfall från den empiriska undersökningen

Hovrätterna

2023

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 139-23, dom 2023-02-21.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 4628-22, dom 2023-01-26.

Göta hovrätt mål B 4907-22, dom 2023-02-06.

Svea hovrätt mål B3899-21, dom 2023-01-27.

Svea hovrätt mål B 14545-22, dom 2023-02-15.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 20-23, dom 2023-03-06.

Hovrätten för västra Sverige mål 7399-22, dom 2023-02-14.

2022

Svea hovrätt mål B 819-22, dom 2022-03-10.

Svea hovrätt mål B 150-22, dom 2022-03-17.

Svea hovrätt mål B 6819, dom 2022-05-05.

Svea hovrätt mål B 6409-21, dom 2022-05-23.

Svea hovrätt mål B 7363-22, dom 2022-08-02.

Svea hovrätt mål B 8917-22, dom 2022-09-06.

Svea hovrätt mål B 12003-20, dom 2022-11-01.

Svea hovrätt mål B 12728-22, dom 2022-12-22.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 266-22, dom 2022-04-13.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 892-22, dom 2022-07-08.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 326-21, dom 2022-09-22.

Hovrätten för övre Norrland mål B 471-21, dom 2022-04-05.

Hovrätten för övre Norrland mål B 579-22, dom 2022-07-14.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 2660-21, dom 2022-02-09.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 1669-22, dom 2022-10-18.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 4085-21, dom 2022-06-21.

Göta hovrätt mål B 4103-21, dom 2022-02-11.

Göta hovrätt mål B 1721-22, dom 2022-06-22.

Göta hovrätt mål B 343-22, dom 2022-10-24.

Göta hovrätt mål B 2800-22, dom 2022-12-21.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4757-21, dom 2022-01-13.

Hovrätten för västra Sverige mål B 3735-21, dom 2022-03-16.

Hovrätten för västra Sverige mål B 1934-22, dom 2022-04-08.

Hovrätten för västra Sverige mål B 3049-22, dom 2022-06-10.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4756-22, dom 2022-09-09.

Hovrätten för västra Sverige mål B 6854-21, dom 2022-10-24.

Hovrätten för västra Sverige mål B 6270-22, dom 2022-12-22.

2021

Svea hovrätt mål B 11630-20, dom 2021-01-22.

Svea hovrätt mål B 493-21, dom 2021-02-22.

Svea hovrätt mål B 1052-21, dom 2021-03-04.

Svea hovrätt mål B 4411-21, dom 2021-06-03.

Svea hovrätt mål B 14218-20, dom 2021-10-18.

Göta hovrätt mål B 3606-20, dom 2021-01-29.

Göta hovrätt mål B 1872-21, dom 2021-07-07.

Göta hovrätt mål B 2697-20, dom 2021-10-18.

Göta hovrätt mål B 1453-21, dom 2021-10-29.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 2588-21, dom 2021-10-11.

Hovrätten för västra Sverige mål B 5563-20, dom 2021-03-25.

Hovrätten för västra Sverige mål B 1870-21, dom 2021-04-28.

Hovrätten för västra Sverige mål B 1147-21, dom 2021-06-22.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4078-21, dom 2021-08-18.

Hovrätten för västra Sverige mål B 3593-21, dom 2021-09-27.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4820-21, dom 2021-12-14.

Hovrätten för övre Norrland mål B 728-21, dom 2021-09-08.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 1586-20, dom 2021-01-18.

2020

Svea hovrätt mål B 10591-19, dom 2020-02-13.

Svea hovrätt mål B 1461-20 (och B 12031-18), dom 2020-05-19.

Svea hovrätt mål B 182-20, dom 2020-06-03.

Svea hovrätt mål B 5909-20, dom 2020-06-23.

Svea hovrätt mål B 3668-20, dom 2020-09-14.

Svea hovrätt mål B 9006-20, dom 2020-09-17.

Svea hovrätt må B 9123-20, dom 2020-10-07.

Göta hovrätt mål B 2875-20, dom 2020-11-13.

Hovrätten för nedre Norrland mål B 394-20, dom 2020-05-13.

Hovrätten för övre Norrland mål B 696-19, dom 2020-04-02.

Hovrätten för övre Norrland mål B 985-20, dom 2020-12-16.

Hovrätten för västra Sverige mål B 3305-20, dom 2020-07-15.

Hovrätten för västra Sverige mål B 2716-20, dom 2020-09-04.

2019

Göta hovrätt mål B 3616-18, dom 2019-02-26.

Göta hovrätt mål B 1325-19, dom 2019-08-22.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4318-18, dom 2019-03-14.

Hovrätten för västra Sverige mål B 1733-19, dom 2019-04-11.

Hovrätten för västra Sverige mål B 2469-19, dom 2019-09-04.

Hovrätten för västra Sverige mål B 4412-19, dom 2019-10-23.

Svea hovrätt mål B 10655-18, dom 2019-01-15.

Svea hovrätt mål B 6476-19, dom 2019-07-12.

Svea hovrätt mål B 6567-19, dom 2019-07-26.

Svea hovrätt mål B 8201-19, dom 2019-10-01.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål 2921-18, dom 2019-02-28.

Hovrätten över Skåne och Blekinge mål B 3638-18, dom 2019-04-15.

2018

Hovrätten för nedre Norrland mål B 808-18, dom 2018-07-30.

Hovrätten för västra Sverige mål B 2984-18, dom 2018-07-06.

Hovrätten för västra Sverige mål B 2996-18, dom 2018-07-06.

Tingsrätterna

2018

Kalmar tingsrätt mål B 505-18, dom 2018-04-11.

Uddevalla tingsrätt mål B 326-18, dom 2018-05-04.

Värmlands tingsrätt mål B 999-18, dom 2018-05-07.

Värmlands tingsrätt mål B 2106-18, dom 2018-06-25.

Borås tingsrätt mål B 547-18, dom 2018-09-10.

Falu tingsrätt mål B 1096-18, dom 2018-09-18.

Blekinge tingsrätt mål B 1446-18, dom 2018-11-14.

Örebro tingsrätt mål B 5137-18, dom 2018-12-05.

Eskilstuna tingsrätt mål B 1984-18, dom 2018-12-12.

Kalmar tingsrätt mål B 2012-18, dom 2018-12-14.

2019

Halmstad tingsrätt mål B 2924-18, dom 2019-01-30.

Alingsås tingsrätt mål B 1895-18, dom 2019-03-07.

Sundsvalls tingsrätt mål B 2670-18, dom 2019-03-15 (felskrivning i domen dock, står 2015 angivet som årtal).

Örebro tingsrätt mål B 279-19, dom 2019-03-22.

Ångermanlands tingsrätt mål B 2747-18, dom 2019-03-26.

Södertörns tingsrätt mål B13124-17, dom 2019-03-28.

Örebro tingsrätt mål B 933-19, dom 2019-04-03.

Haparanda tingsrätt mål B 108-19, dom 2019-05-22.

Nacka tingsrätt mål B 2573-19, dom 2019-06-05.

Lycksele tingsrätt mål B 630-18, dom 2019-06-12.

Södertörns tingsrätt mål B 2961-19, dom 2019-06-14.

Solna tingsrätt mål B 614-19, dom 2019-06-20.

Solna tingsrätt mål B 4277-19, dom 2019-06-27.

Örebro tingsrätt mål B 5334-18, dom 2019-07-11.

Borås tingsrätt mål B 65-19, dom 2019-07-18.

Ångermanlands tingsrätt mål B 889-19, dom 2019-08-16.

Varbergs tingsrätt mål B 1854-18, dom 2019-08-20.

Växjö tingsrätt mål B 2588-18, dom 2019-09-05.

Borås tingsrätt mål B 1140-19, dom 2019-09-09.

Falu tingsrätt mål B 3890-18, dom 2019-09-13.

Solna tingsrätt mål B 2306-19, dom 2019-09-25.

Uppsala tingsrätt mål B 5587-18, dom 2019-10-04.

Nyköpings tingsrätt mål B 865-19, dom 2019-11-01.

Umeå tingsrätt mål B 2475-19, dom 2019-11-06.

Falu tingsrätt mål B 2029-19, dom 2019-12-03.

Gävle tingsrätt mål B 3108-19, dom 2019-12-06.

Attunda tingsrätt mål B 3934-19, dom 2019-12-19.

2020

Ångermanlands tingsrätt mål B 45-19, dom 2020-02-03.

Umeå tingsrätt mål B 3024-18, dom 2020-02-03.

Södertörns tingsrätt mål B 12419-19, dom 2020-02-20.

Nyköpings tingsrätt mål B 3034-19, dom 2020-02-26.

Skaraborgs tingsrätt mål B 5020-19, dom 2020-02-26.

Helsingborgs tingsrätt mål B 2568-19, dom 2020-03-04.

Gävle tingsrätt mål B 2913-19, dom 2020-03-06.

Nyköpings tingsrätt mål B 2639-19, dom 2020-03-10.

Växjö tingsrätt mål B 3893-19, dom 2020-03-13.

Borås tingsrätt mål 2919-19, dom 2020-03-25.

Göteborgs tingsrätt mål B 378-20, dom 2020-04-08.

Göteborgs tingsrätt mål B 10487-19, dom 2020-04-08.

Haparanda tingsrätt mål B 313-19, dom 2020-04-15.

Solna tingsrätt mål B 9156-18, dom 2020-04-15.

Gotlands tingsrätt mål B 916-19, dom 2020-04-20.

Hudiksvalls tingsrätt mål B 2327-19, dom 2020-04-08.

Linköpings tingsrätt mål B 2903-19, dom 2020-04-28.

Vänersborgs tingsrätt mål B 3766-18, dom 2020-05-18.

Varbergs tingsrätt mål B 20279-19, dom 2020-06-01.

Växjö tingsrätt mål 3763-19, dom 2020-06-11.

Nyköpings tingsrätt mål B414-20, dom 2020-06-15.

Göteborgs tingsrätt mål B 3659-19, dom 2020-06-11.

Norrköpings tingsrätt mål B 1260-20, dom 2020-06-24.

Södertörns tingsrätt mål B 19657-19, dom 2020-07-22.

Norrköpings tingsrätt mål B 2129-20, dom 2020-08-05.

Södertörns tingsrätt mål B 7554-20, dom 2020-08-24.

Örebro tingsrätt mål B 2292-20, dom 2020-08-28.

Södertörns tingsrätt mål B 10636-20, dom 2020-08-28.

Gävle tingsrätt mål B 2352-19, dom 2020-09-23.

Stockholms tingsrätt mål B 3078-20, dom 2020-09-25.

Södertörns tingsrätt mål B 16753-19, dom 2020-09-30.

Uddevalla tingsrätt mål B 3145-18, dom 2020-10-01.

Luleå tingsrätt mål B 2527-19, dom 2020-10-07.

Varbergs tingsrätt mål B 488-19, dom 2020-10-09.

Skaraborgs tingsrätt mål B 2282-20, dom 2020-10-13.

Ystad tingsrätt mål B 791-20, dom 2020-10-26.

Skaraborgs tingsrätt mål B 749-20, dom 2020-10-27.

Växjö tingsrätt mål B 3539-20, dom 2020-11-03.

Helsingborgs tingsrätt mål B 634-20, dom 2020-11-03.

Helsingborgs tingsrätt mål B 3896-20, dom 2020-11-03.

Örebro tingsrätt mål B 696-20, dom 2020-11-06.

Sundsvalls tingsrätt mål B 2214-20, dom 2020-11-06.

Södertörns tingsrätt mål B 5628-19, dom 2020-11-17.

Blekinge tingsrätt mål B 1025-19, dom 2020-11-17.

Nyköpings tingsrätt mål B 2113-20, dom 2020-11-18.

Göteborgs tingsrätt mål B 5759-20, dom 2020-11-30.

Uddevalla tingsrätt mål B457-20, dom 2020-12-08.

Skaraborgs tingsrätt mål B 4453, dom 2020-12-10.

Värmlands tingsrätt mål B 5578-19, dom 2020-12-14.

Gävle tingsrätt mål B 3046-20, dom 2020-12-18.

Uddevalla tingsrätt mål B 2352-20, dom 2020-12-18.

Varberg tingsrätt mål B 2182-20, dom 2020-12-21.

Helsingborgs tingsrätt mål B 5663-20, dom 2020-12-23.

2021

Helsingborgs tingsrätt mål B 6597-20, dom 2021-01-04.

Falu tingsrätt mål B 1711-20, dom 2021-01-07.

Hudiksvalls tingsrätt mål B 1052-20, dom 2021-02-03.

Stockholms tingsrätt mål B 7908-20, dom 2021-02-05.

Uddevalla tingsrätt mål B 1114-20, dom 2021-02-09.

Blekinge tingsrätt mål B 317-20, dom 2021-02-10.

Linköpings tingsrätt mål B 4335-20, dom 2021-02-12.

Södertörns tingsrätt mål B 173-02, dom 2021-02-19.

Umeå tingsrätt mål B 1567-20, dom 2021-02-22.

Solna tingsrätt mål B 8657-18, dom 2021-03-03.

Uppsala tingsrätt mål B 8289-20, dom 2021-03-04.

Attunda tingsrätt mål B 5831-20, dom 2021-03-09.

Södertörns tingsrätt mål B 13686-19, dom 2021-03-23.

Södertörns tingsrätt mål B 2925-21, dom 2021-03-30.

Gällivare tingsrätt mål B 38-21, dom 2021-03-31.

Kalmar tingsrätt mål B 3292-19, dom 2021-03-31.

Helsingborgs tingsrätt mål B 435-20, dom 2021-04-07.

Umeå tingsrätt mål B 2559-20, dom 2021-04-20.

Västmanlands tingsrätt mål B 7122-20, dom 2021-04-27.

Stockholms tingsrätt mål B 954-21, dom 2021-05-05.

Vänersborgs tingsrätt mål B 3826-20, dom 2021-05-05.

Helsingborgs tingsrätt mål B 6043-20, dom 2021-05-05.

Attunda tingsrätt mål B 8293-18, dom 2021-05-06.

Örebro tingsrätt mål 3412-20, dom 2021-05-07.

Gotlands tingsrätt mål B 222-21, dom 2021-05-12.

Kalmar tingsrätt mål B 612-21, dom 2021-05-19.

Varberg tingsrätt mål B 2336-20, dom 2021-05-20.

Halmstad tingsrätt mål B 1126-20, dom 2021-05-21.

Linköpings tingsrätt mål B 2711-20, dom 2021-05-25.

Gävle tingsrätt mål B 801-20, dom 2021-05-27.

Solna tingsrätt mål B 9100-20, dom 2021-05-31.

Södertörns tingsrätt mål B 18034-19, dom 2021-06-01.

Attunda tingsrätt mål B 2501-20, dom 2021-06-04.

Nacka tingsrätt mål B 2688-20, dom 2021-06-10.

Helsingborgs tingsrätt mål B 6386-20, dom 2021-06-14.

Ystads tingsrätt mål B 2681-19, dom 2021-06-21.

Jönköpings tingsrätt mål B 3195-19, dom 2021-06-23.

Lycksele tingsrätt mål B 85-21, dom 2021-06-23.

Skellefteå tingsrätt mål B 1035-19, dom 2021-07-01.

Göteborgs tingsrätt mål B 12414-20, dom 2021-07-02.

Uddevalla tingsrätt mål B 1235-21, dom 2021-07-19.

Solna tingsrätt mål B 3509-20, dom 2021-09-28.

Solna tingsrätt mål B 9598-18, dom 2021-09-19.

Sundsvalls tingsrätt mål B 1635-20, dom 2021-10-04.

Helsingborgs tingsrätt mål B 4900-20, dom 2021-10-05.

Mora tingsrätt mål B 1129-20, dom 2021-10-12.

Växjö tingsrätt mål B 4629-21, dom 2021-10-13.

Göteborgs tingsrätt mål B 8937-21, dom 2021-10-15.

Nyköpings tingsrätt mål B 2934-21, dom 2021-10-26.

Attunda tingsrätt mål B 5648-19, dom 2021-10-29.

Skaraborgs tingsrätt mål B 2453-21, dom 2021-11-03.

Malmö tingsrätt mål B 952-19, dom 2021-11-03.

Borås tingsrätt mål B 3083-21, dom 2021-11-15.

Östersunds tingsrätt mål B 1728-19, dom 2021-11-18.

Hudiksvalls tingsrätt mål B 2501-20, dom 2021-11-24.

Helsingborgs tingsrätt mål B 3318-21, dom 2021-11-25.

Gävle tingsrätt mål B 1158-21, dom 2021-11-26.

Nyköpings tingsrätt mål B 2774-21, dom 2021-11-29.

Gävle tingsrätt mål B 2360-21, dom 2021-11-30.

Eksjö tingsrätt mål B 1708-21, dom 2021-11-30.

Haparanda tingsrätt mål B 710-21, dom 2021-12-03.

Uppsala tingsrätt mål B 3817-21, dom 2021-12-09.

Gävle tingsrätt mål B 491-21, dom 2021-12-10.

Malmö tingsrätt mål B 1026-18, dom 2021-12-13.

Falu tingsrätt mål B 114-21, dom 2021-12-21.

Alingsås tingsrätt mål B 1337-21, dom 2021-12-22.

Mora tingsrätt mål B 1205-21, dom 2021-12-29.

Ystads tingsrätt mål B 1276-21, dom 2021-12-30.

2022

Uddevalla tingsrätt mål B 1309-21, dom 2022-01-18.

Skaraborgs tingsrätt mål B 2839-21, dom 2022-01-28.

Helsingborgs tingsrätt mål B 3148-21, dom 2022-01-31.

Östersunds tingsrätt mål B 2775-21, dom 2022-02-02.

Värmlands tingsrätt mål B 1322-21, dom 2022-02-07.

Vänersborgs tingsrätt mål B 4530-21, dom 2022-02-07.

Vänersborgs tingsrätt mål B 2196-20, dom 2022-02-16.

Södertörns tingsrätt mål B 12447-18, dom 2022-02-17.

Kalmar tingsrätt mål B 3048-21, dom 2022-02-17.

Ångermanlands tingsrätt mål B 882-21, dom 2022-02-18.

Örebro tingsrätt mål B 516-21, dom 2022-02-23.

Jönköpings tingsrätt mål B 5271-21, dom 2022-03-03.

Ystads tingsrätt mål B 2463-21, dom 2022-03-07.

Örebro tingsrätt mål B 338-21, dom 2022-03-08.

Lunds tingsrätt mål B 4296-21, dom 2022-03-08.

Falu tingsrätt mål B 152-22, dom 2022-03-16.

Kalmar tingsrätt mål B 2576-20, dom 2022-03-18.

Falu tingsrätt mån B 4169-19, dom 2022-03-21.

Helsingborgs tingsrätt mål B 7794-19, dom 2022-03-31.

Uppsala tingsrätt mål B 1770-22, dom 2022-04-04.

Umeå tingsrätt mål B 3233-20, dom 2022-04-13.

Skaraborgs tingsrätt mål B 1266-22, dom 2022-04-13.

Ystads tingsrätt mål B 3020-21, dom 2022-04-21.

Kalmar tingsrätt mål 3609-21, dom 2022-04-28.

Östersunds tingsrätt mål B 851-22, dom 2022-05-13.

Attunda tingsrätt mål B 5722-20, dom 2022-05-17.

Luleå tingsrätt mål B 3507-21, dom 2022-05-19.

Alingsås tingsrätt mål B 543-20, dom 2022-05-20.

Alingsås tingsrätt mål B 29-19, dom 2022-05-27.

Södertörns tingsrätt mål B 5663-22, dom 2022-05-31.

Uppsala tingsrätt mål B 925-21, dom 2022-06-02.

Halmstad tingsrätt mål B 2881-21, dom 2022-06-10.

Södertörns tingsrätt mål B 4765-22, dom 2022-06-15.

Jönköpings tingsrätt mål B 5318-21, dom 2022-06-17.

Uppsala tingsrätt mål B 8592-21, dom 2022-07-05.

Göteborgs tingsrätt mål B 16537-20, dom 2022-07-06.

Värmlands tingsrätt mål B 1956-21, dom 2022-08-09.

Borås tingsrätt mål B 909-22, dom 2022-08-12.

Gävle tingsrätt mål B 6-22, dom 2022-08-15.

Värmlands tingsrätt mål B 5182-20, dom 2022-08-17.

Lunds tingsrätt mål B 1869-21, dom 2022-09-07.

Nyköpings tingsrätt mål B 3259-21, dom 2022-09-29.

Stockholms tingsrätt mål B 7009-22, dom 2022-10-12.

Eksjö tingsrätt mål B 460-22, dom 2022-10-13.

Mora tingsrätt mål B 573-22, dom 2022-10-17.

Helsingborgs tingsrätt mål B 2006-22, dom 2022-10-19.

Blekinge tingsrätt mål B 3047-21, dom 2022-10-21.

Falu tingsrätt mål B 3108-19, dom 2022-10-21.

Uddevalla tingsrätt mål B 1944-22, dom 2022-10-24.

Örebro tingsrätt mål B 5695-21, dom 2022-11-02.

Uppsala tingsrätt mål B 1680-22, dom 2022-11-17.

Helsingborgs tingsrätt mål B 985-22, dom 2022-11-21.

Mora tingsrätt mål B 719-22, dom 2022-11-24.

Nyköpings tingsrätt mål B 2963-22, dom 2022-11-29.

Falu tingsrätt mål B 176-22, dom 2022-12-01.

Gotlands tingsrätt mål B 1362-20, dom 2022-12-02.

Östersunds tingsrätt mål B 2630-22, dom 2022-12-05.

Örebro tingsrätt mål B 6807-22, dom 2022-12-07.

Vänersborgs tingsrätt mål B 1654-22, dom 2022-12-14.

Lycksele tingsrätt mål B 513-21, dom 2022-12-21.

Malmö tingsrätt mål B 3983-22, dom 2022-12-21.

Malmö tingsrätt mål B 2940-20, dom 2022-12-22.

Solna tingsrätt mål B 4220-20, dom 2022-12-22.